Politisk Kronik

UDLANDET

April 1974

1. – Udenrigsmin. James Callaghan fremsætter i EF's ministerråd den britiske regerings krav om genforhandling af tiltrædelsestraktaten. Han følger i sin tale Labours hårde linie, som vil betyde ændring af Romtraktaten. Han meddeler, at regeringen efter heldig afslutning af forhandlingerne vil lade vælgerne tage stilling til resultatet ved valg eller folkeafstemning. Skulle forhandlingerne strande, vil regeringen betragte Storbritanniens traktatlige forpligtelser som ikke bindende og lade vælgerne afgøre, om der skal forhandles om Storbritanniens udtræden af EF. – 3. Callaghan erklærer i Underhuset, at den britiske regering ikke søger efter et påskud til at udtræde af EF, men går til forhandlingerne med god vilje til at nå et resultat, der gør det muligt for Storbritannien at blive i Fællesskabet.

Ministerpræsident Endelkachew Makonnen åbner i Addis Ababa en forfatningskonference (se 1/3). – 8. Den ethiopiske regering offentliggør en hvidbog – den første i landets historie – om de påtænkte reformer, bl. a. en jordreform – 14. Kejser Haile Selassie meddeler, at hans sønnesøn, den 20-årige prins Zare Yakob, er udnævnt til fungerende kronprins. (Prinsens fader, kronprins Asfa Wossen, er alvorligt syg efter en hjerneblødning i 1972).

2. – Georges Pompidou, Frankrigs præsident siden juni 1969, premierminister april 1962–juli 1968, afgår ved døden i en alder af 62 år. I overensst. med forfatningen overtager senatspræsident Alain Poher præsidentembedet indtil ny præsident er valgt. – 18. Forfatningsrådet godkender 12 kandidater til præsidentvalget, der er fastsat til 5/5 og – hvis ingen af kandidaterne har opnået absolut flertal – 19/5, hvor der i så fald skal vælges mellem de to kandidater, der i første omgang har fået flest stemmer. Blandt de godkendte kandidater er finansmin. Valery Giscard d'Estaing, lederen af de uafhængige republikanere, fhv. premiermin. Jacques Chaban-Delmas, UDR (gaullister), det socialistiske partis gen.sekr. François Mitterrand og den hidtidige postmin. Jean Royer.

5. – Libyens revolutionære kommandoråd meddeler, at det har fritaget statsoverhovedet oberst Khadafi for de politiske, administrative og ceremonielle funktioner, han hidtil har udøvet, for at han kan hellige sig ideologiske og organisatoriske opgaver. Han fortsætter som øverstkommanderende for de væbnede styrker og er stadig statsoverhoved, men de ceremonielle opgaver overtages af ministerpræsident Abdel Salem Jalloud.

I Laos dannes, stærkt forsinket af opposition fra højreelementer i regering og nationalforsamling og af uenighed om gennemførelsen af neutraliseringen af Vientiane og Luang Prabang, en provisorisk national samlingsregering og et politisk råd (se 14/9 73). Forinden er overenskomster om neutraliseringen af de to hovedstæder trådt i kraft 27/3. Herefter skal hver af parterne – Vientianeregeringen og Pathet Lao – stationere 1200 soldater i Vientiane og 600 i Luang Prabang, de skal være udrustet på samme måde, og der skal oprettes en fælles kommando for de to styrker. Ingen andre tropper, bortset fra den kgl. livgarde, må opholde sig inden for en afstand af 15 km fra de hver af de to byer. Endvidere skal hver af parterne holde en politistyrke på 1000 mand i Vientiane og 500 mand i Luang Prabang. Fyrst Souvanna

Phouma fortsætter som ministerpræsident i samlingsregeringen, der består af 5 repræsentanter for Vientiane-regeringen, 5 for Pathet Lao og 2 neutrale. Fordelingen af ministerposterne er som bestemt i protokollen af 14/9 73. Udenrigsministerposten er besat med Pathet Lao repræsentanten Phoumi Vongvichit, der tillige er viceministerpræsident. Pathet Lao lederen fyrst Souphanouvong, der ikke har ønsket at indtræde i regeringen, bliver præsident for det politiske råd, der består af 16 repræsentanter for hver af parterne og 10 neutrale. – 6. Den amerikanske regering meddeler, at den øjeblikkelig trækker 170 af de 200 »militærattacheer« ved den amerikanske ambassade tilbage. Allerede 28/2 har Thailand meddelt, at de sidste thailandske tropper i Laos vil være ude af landet senest i juni.

Udenrigsministrene fra Indien, Pakistan og Bangladesh forhandler i New Dalhi. Hovedemner er spørgsmålene om de 195 pakistanske krigsfanger, der af Bangladesh er anklaget for krigsforbrydelser, og fuldførelsen af hjemsendelsen af pakistanere i Bangladesh. 9/4 sluttes aftale, hvorefter Bangladesh går med til at opgive retssagen mod de 195 fanger, og Pakistan erklærer sig villig til at tage imod 3 kategorier af ikkebengalere uden begrænsning. 30/4 er hjemsendelsen af de 72.715 krigsfanger og 17.186 internerede civilpersoner fuldført.

10. – Den 76-årige Golda Meïr meddeler på et møde i Arbejderpartiet, at det er hendes uigenkaldelige beslutning at træde tilbage som Israels premierminister. Det er mindre end en måned siden (10/3) det lykkedes hende at bringe regeringskrisen efter valget 31/12 73 til afslutning og danne ny regering. Hun understreger, at hendes beslutning ikke har forbindelse med striden inden for Arbejderpartiet om forsvarsmin. Dayan, der af en undersøgelseskommission under ledelse af dommer Agranat er blevet fritaget for personligt ansvar for den forsinkede mobilisering ved oktoberkrigens udbrud, medens stabschefen, general David Elazar og høje officerer i efterretningstjenesten har måttet tage deres afsked. Ikke desto mindre hævder to af de 3 grupper inden for partiet, Mapai og Ahdut Avoda, at Dayan har det parlamentariske ansvar og skal træde tilbage som forsvarsminister, medens den tredie, Rafi, som Dayan selv tilhører, gør gældende, at hele kabinettet er kollektivt ansvarlig, og at Dayan ikke skal være syndebuk for begåede fejl. – 11. Golda Meïr indgiver sin – og regeringens – afskedsbegæring til præsident Katzir, og regeringen fortsætter som forretningsministerium til ny regering er udnævnt. – 22. Arbejderpartiets centralkomite peger på general Itzhak Rabin, der siden marts er arbejdsminister, som Golda Meïrs efterfølger. Rabin får 298 stemmer mod 254 for informationsmin. Shimon Peres. Rabin er først kommet ind i politik ved valget 31/12; han var stabschef under 6 dages krigen i juni 67 og derefter Israels ambassadør i Washington. – 26. Præsident Katzir anmoder Rabin om at forsøge at danne regering, og Rabin udtaler, at han vil forsøge en rekonstruktion af forretningsministeriet, der omfatter Arbejderpartiet, det venstreorienterede Mapam, Det nationale religiøse parti og de uafhængige liberale. Forsøget strander dog på Det nationale religiøse partis ultimative krav om at proselyter kun kan anerkendes som jøder, når de er blevet omvendt til judaismen af en ortodoks rabbi, hvilket ingen af de andre koalitionspartier vil gå med til.

15. – Nigers regering under præsident Diori Hamani styrtes ved et militærkup under ledelse af stabschefen for de væbnede styrker, oberstløjtnant Seyni Koutie, der suspenderer forfatningen, opløser nationalforsamlingen og forbyder alle politiske organisationer. Kuppet begrundes med, at det er den eneste måde, hvorpå man kan komme det permanente oligarki til livs. (Diori Hamani har regeret Niger uafbrudt siden landet i 1960 blev uafhængigt).

18. – Premiermin. Harold Wilson erklærer på en pressekonference i Belfast, at regeringen er fast besluttet på at videreføre kampen mod voldshandlingerne i Nordirland, og at den vedstår Sunningdale-overenskomsten (se 9/12 73). – 26. De tre loyalistiske (yderliggående protestantiske) partier i Nordirland har på en 3 dages konference i Portrush (Antrim) vedtaget et fælles program, hvorefter U. K. skal omdannes til en føderation med ligeberettiget repræsentation for alle landsdele i parlamentet i London. Andre krav går ud på, at

den nuværende nordirske regering skal afsættes, at det irske råd, der skal oprettes i henh. til Sunningdale-overenskomsten, skal afskaffes, at der skal genindføres et regionalparlament i Ulster, og at den fremtidige regionalregering skal have ansvaret for den indre sikkerhed i Nordirland. Lederen af Ulster Unionist Party Harry West (se 7/1) erklærer, at loyalisterne vil anvende alle midler for at forhindre en indmeldelse af Ulster i en samlet irsk republik.

Et fællesmøde af det egyptiske parlament og Den arabiske socialistiske union – landet eneste politiske parti – godkender enstemmigt præsident Sadats program for Egyptens omdannelse til et fuldt moderne samfund, som skal være gennemført med udløbet af det 20. årh. Ifl. programmet skal der føres en politik, der er egnet til at tiltrække udenlandsk kapital, med liberale betingelser for hjemtagning af profit og garantier mod nationalisering eller konfiskation. Udenrigspolitikken skal være »blokfri«, og indenrigspolitisk skal domstolene sikre alle borgerne mod politiovergreb og bureaukrati. – 26. Ved en rekonstruktion af den egyptiske regering bliver Abdel Aziz Mohammed Hegazy, der af Le Monde karakteriseres som en »pro-europæisk teknokrat«, og som hidtil har været viceministerpræsident og økonomiminister, udnævnt til en ny post som 1. viceministerpræsident med vidtrækkende beføjelser på det økonomiske område. En anden af de 4 viceministerpræsidenter og samtidig informationsminister, Mohammed Abdel Kader Hatem, træder ud af regeringen og bliver præsidentens assistent. Feltmarskal Ahmed Ismail fortsætter som forsvarsminister og bliver tillige viceministerpræsident. Mange af ministrene fortsætter i deres hidtidige embeder, bl. a. udenrigsmin. Ismail Fahmy.

21. – I Colombia vælges den 60-årige Alfonso Lopez Michelsen, der er kandidat for det liberale parti, til præsidentposten, hvor han efterfølger den kons. Misael Pastrana Borrero, der ikke kunne genvælges. Ved valget stemmer ca. 4.8 millioner af i alt 9.3 mill. stemmeberettigede, og heraf får Lopez Michelsen 2.65, medens hans hovedmodstander, den kons. Alvaro Gomez Hurtado, kun opnår 1.51 mill. stemmer. Med valget af Lopez Michelsen ophører koalitionsaftalen mellem de liberale og de konservative, hvorefter de to partier siden 1968 skiftedes til at have magten, en aftale, som den nye præsident har bekæmpet siden han i 1957 gik ind i politik.

24. – Østrigs præsident siden 1965, Franz Josef Jonas afgår ved døden i en alder af 74 år, og der udskrives præsidentvalg til 23/6.

Ved parlamentsvalget i Sydafrika – et år før valgperiodens udløb – befæster Vorsters regering sin stilling, idet nationalisterne (NP) får 122 mandater mod 117 ved valget i 1970, mens det officielle oppositionsparti, Det forenede Parti (UP), får 41 (47) og Det progressive Parti (PP) 6 (1) mandater. Parlamentets medlemstal er nu 171 mod 166 ved valget i 1970, men i to kredse, der hidtil har valgt en nationalist og et medlem af UP, er valget blevet udsat p. g. a. UP-kandidaternes død. I de 125 (1970 : 154) valgkredse, hvor der er opstillet mere end én kandidat, opnår de forsk. partier flg. andel af de afgivne stemmer: NP 57.1 (54.40) pct., UP 32.7 (37.23) pct. og PP 5.3 (3.43) pct. Endvidere får Det rekonstruerede (herstigte) Parti (se 22/4 1970) 3.6 (3.56) pct. af stemmerne og Det demokratiske Parti (DP) 0.9 pct. DP er stiftet 11/11 1973 og ledes af Theo Gerdener, der var forsvarsminister i Vorsters regering fra 1970 til juli 1972. I UP har der i valgperioden vist sig en del misfornøjelse med, at partiet under Sir De Villiers Graaff's ledelse ikke havde et klart alternativ til nationalisternes apartheid-politik, og i aug. 1972 afløste et fremtrædende medlem af partiets progressive fløj, Harry Schwarz, den daværende UP-formand i Transvaal, S. J. Marais Steyn, der i sept. 1973 sluttede sig til NP. Det egentlige anti-apartheidparti, PP, bliver i det nye parlament bl. a. repræsenteret ved sin formand, Colin Eglin, og den genvalgte Helen Suzman.

25. – Den kristelig-sociale leder Leo Tindemans har dannet ny belgisk regering af kr.–soc. og liberale, der tilsammen har 105 af det nye andetkammers 212 mandater (se 10/3). I de langvarige forhandlinger forud for regeringsdannelsen har han undersøgt forsk. muligheder for en flertalskoalition: genoprettelse af koalitionen af kr.-soc., lib. og soc. dem., en regering af kr.–soc. og

soc. dem. alene og endelig en koalition af kr.–soc., lib. og »sprogpartierne«, men uden positivt resultat. I den nye reg. er der ingen ændring for de vigtigste posters vedkommende: Renaat Van Elslande fortsætter som udenrigsmin., Paul Vanden Boeynants som forsvarsminister, den lib. leder Willy De Clercq som finansmin. og Albert Lavens som landbrugsmin. Blandt de nye ministre kan nævnes en af lederne af den kristelige fagbevægelse, André Oleffe, der har overtaget økonomiministeriet. I alt tæller regeringen 19 ministre og 6 statssekretærer, af de 25 regeringsmedlemmer er 16 kr.-soc. og 9 lib. Regionalt er fordelingen: 14 flamlændere, 9 valloner og 2 fra Bruxelles-området.

I Bonn underskrives en overenskomst med USA om udligning af omkostningerne ved stationering af amerikanske styrker i Forbundsrepublikken Tyskland med et beløb af 5.920 mill. mark for tidsrummet 1/7 73–30/6 75.

Forbundsadvokaturen meddeler, at en nær medarbejder af Willy Brandt i forbundskancelliet er blevet arresteret mistænkt for spionage for DDR. Det drejer sig om den 47-årige Günter Guillaume, der i 1956 var kommet til Vesttyskland under foregivende af at være østtysk flygtning, men som i virkeligheden var medarbejder i det østtyske ministerium for statens sikkerhed og officer i folkehæren. Efter at have taget aktivt del i arbejdet inden for SPD, blev han i 1970 ansat i forbundskancelliet, hvor hans særlige område var forholdet til partiet. I en kort erklæring i forbundsdagen giver Brandt udtryk for sin dybe menneskelige skuffelse og siger, at sagen viser DDR's dybe fjendtlighed mod det vesttyske socialdemokrati og ham selv som partiformand og forbundskansler. Brandt nævner, at han for lang tid siden var underrettet om mistanken mod G., men efter sikkerhedsmyndighedernes anvisning havde ladet som ingenting, og at han også havde taget G. med på ferie til Norge i juli 73. Oppositionslederen Karl Carstens angriber sikkerhedsregulativerne, der tillader en spion at trænge ind i kredsen af kanslerens nærmeste medarbejdere, og siger, at G. havde været til stede ved mange regeringsmøder og haft kendskab til mange vigtige politiske sager.

I Portugal afsætter yngre officerer, samlet i De væbnede styrkers bevægelse, præsident Americo Tomas og hans regering under min. præs. Marcello Caetano, og en junta »for nationens frelse« af 7 af de højeste officerer med general Antonio de Spinola (se 5/3) i spidsen tager magten. – 26. Alle politiske fanger løslades. Spinola lover vidtgående reformer, der skal sikre nationens bestående som en multinational enhed, en civil regering inden 3 uger og frie valg inden et år. Om kolonikrigen i Afrika siger han, at han er besluttet på at skabe forudsætninger for en fri og åben diskussion af problemerne og at arbejde for en politik, der kan føre til fred. P. t. har han ikke til hensigt at søge kontakt med guerillaen. – 28. Lederen af det portugisiske socialistiske parti Mario Soares vender tilbage til Lissabon fra eksil i Paris, 30/4 følger kommunistlederen Alvaro Cunhal efter. – 29. Et lovdekret fratager formelt Tomas, Caetano, hele regeringen og provinsguvernørerne deres beføjelser og opløser nationalforsamlingen og statsrådet. De højeste militære poster nybesættes, alle med medlemmer af juntaen. Francisco da Costa Gomes får sin gamle post som stabschef for de væbnede styrker (se 5/3). – 30. Ved et nyt dekret opløses det hemmelige sikkerhedspoliti, DGS.

31. – For at begrænse importen indfører Italien med øjeblikkelig virkning en ordning, hvorefter der, før import kan finde sted, for et tidsrum af 6 mdr. skal deponeres 50 pct. af importbeløbet i den italienske nationalbank.

Maj 1974

1. – I Portugal (se 25/4) fjernes 24 generaler og admiraler fra deres poster, deriblandt dem der sammen med præsident Tomas i marts lagde pres på min.præs. Caetano for at få Spinola og da Costa Comes afskediget som stabs- og vicestabschef for de væbnede styrker. Yderligere 42 officerer afskediges 15/5.
2. gives meddelelse om amnesti for desertører fra hæren. 15/5 udvides amnestien til soldater anklaget for militære forbrydelser, dog ikke når anklagen gælder massakrer og tortur i de oversøiske provinser. – 5. General da Costa Gomes opfordrer under et

besøg i Luanda (Angola) befrielsesbevægelserne i de oversøiske provinser til at nedlægge våbnene og udnytte den liberale atmosfære i Portugal. – 7. 6 politiske partier har indleveret deres programmer til juntaen. – 11. Da Costa Gomes meddeler under et besøg i Mozambique, at juntaen ad indirekte vej forsøger at få forbindelse med Frelimo, og udtaler håbet om, at Frelimo vil modtage juntaens alvorligt mente tilbud om forhandlinger. – 15. Lederen af militærjuntaen, general Antonio de Spinola, aflægger ed som Portugals præsident. – 16. Spinola præsenterer en provisorisk civil regering med den 69-årige jura-professor Adelino da Palma Carlos som chef og socialistlederen Mario Soares som udenrigsminister. I regeringen sidder også to kommunister, partiets leder Alvaro Cunhal, der er min. u. p., og Avelino Pacheco Gonçalves, der er arbejdsminister. Socialisterne har 3 ministre. Juntaen omdannes til et statsråd. Præsident Spinola lover lederne af de afrikanske befrielsesbevægelser bevægelsesfrihed, hvis de er rede til at forhandle om afslutning af fjendtlighederne. – Udenrigsmin. Soares enes i Dakar med generalsekretæren for PAIGC (det afrikanske parti for Guinea-Bissaus uafhængighed) Aristides Pereira om, at der skal optages forhandlinger om våbenstilstand, og forhandlinger herom påbegyndes 25/5 i London mellem Soares og Pereira.

5. – Ved præsidentvalget i Frankrig (se 2/4) får François Mitterrand, kandidat for Venstreunionen (socialister og kommunister m. v.) 43.2 pct. af de afgivne stemmer, Valéry Giscard d'Estaing, uafh. republikaner (RI) 32.6 pct. Først på tredjepladsen kommer den officielle UDR (gaullist) kandidat Jacques Chaban-Delmas med 15.1 pct. af stemmerne. Tidligere postmin. Jean Royer får 3.1 pct., kvindesagskandidaten Arlette Laguiller 2.3 pct. og økologen René Dumont 1.3 pct. Ingen af de øvrige 6 kandidater når 1 pct. – 19. Ved omvalget mellem de to kandidater, der i første omgang fik flest stemmer, sejrer Giscard d'Estaing med 50.8 pct. af stemmerne mod Mitterrands 49.2 pct. Stemmeprocenten er 83.3. – 27. Ved sin indsættelse som præsident udtaler Giscard d'Estaing, at der nu begynder en ny æra i fransk politik; vælgerne har givet udtryk for deres vilje til forandring. Premiermin. Pierre Messmer indgiver regeringens afskedsbegæring, og præsidenten udnævner den 41-årige Jacques Chirac, indenrigsminister i Messmers sidste regering og tidligere landbrugsminister, til ny premierminister. – 28. Det nye kabinet består af 16 ministre (senere følger udnævnelsen af 21 statssekretærer). 5 af de nye ministre tilhører UDR, nemlig foruden Chirac forsvarsmin. Jacques Soufflet, min. for handel og håndværk Vincent Ansquer, min. for landsplanlægning Robert Galley og miljømin. André Jarrot. Reformbevægelsen har 4 ministre: justitsmin. Jean Lecanuet, den socialradikale leder Jean-Jacques Servan-Schreiber, der bliver min. for administrative og regionale reformer, min. for øk. samarbejde Pierre Abelin og arbejdsmin. Michel Durafour. RI er repræsenteret ved indenrigsmin. Michel Poniatowski, der har titlen statsminister, landbrugsmin. Christian Bonnet og industrimin. Michel d'Ornano, og 4 er taget uden for politikernes kreds. Ambassadøren i Bonn, Jean Sauvagnargues, bliver udenrigsminister, bankmanden Jean-Pierre Fourcade, der tidligere har været Giscard d'Estaings medarbejder i finansministeriet, bliver finansminister, rektor i Clermont-Ferrand René Haby undervisningsminister og Mme Simone Veil sundhedsminister – den første kvindelige kabinetsminister under den 5. republik. Kun 4 af de nye ministre var med i den foregående regering, men på andre poster: Chirac selv, Poniatowski, Galley og Bonnet, og ingen af de nytilkomne har været ministre under den 5. republik. – 29. I det første ministerrådsmøde bebuder præsidenten standsning af telefonaflytning, en mere liberal anvendelse af asylretten og afkald på indgreb i pressefriheden. – 30. I et budskab til nationalforsamlingen og senatet fremlægger præsidenten hovedlinierne i den politik, han vil føre. Han nævner bl. a. at den franske regering ikke vil tillade salg af våben, når det ikke er i overensstemmelse med regeringens liberale indstilling. I indenrigspolitikken tilsiger han større lighed, åbenhed og tolerance og giver udtryk for sin overbevisning om, at det vil være muligt at bekæmpe inflationen og samtidig skabe større social retfærdighed.

6. – I en skrivelse til forbundspræsident Heinemann påtager Willy Brandt sig det politiske ansvar for forsømmelser i forbindelse med spionaffæren (se 25/4) og medde-

ler, at han med øjeblikkelig virkning træder tilbage som forbundskansler. I en skr. til vicekansler og udenrigsminister Walter Scheel tilføjer han, at han også påtager sig det personlige ansvar. – 7. Heinemann tager Brandts afskedsbegæring til efterretning og overdrager kanslerembedets funktioner til Scheel indtil der er valgt en ny kansler. SPD's præsidium offentliggør en erklæring, der går ind for en fortsættelse af koalitionen med FDP og for Brandts forslag om, at finansmin. Helmut Schmidt skal være hans efterfølger i kanslerembedet. Brandt erklærer i et gruppemøde, at han vil fortsætte som formand for SPD. En talsmand for FDP udtaler, at partiet beklager Brandts tilbagetræden, men respekterer hans beslutning. I en erklæring fra CDU/CSU hævdes det, at spionaffæren ikke er den egentlige grund til Brandts tilbagetræden. Men peger i denne forbindelse på den fremadskridende inflation og Brandts vanskeligheder med de radikale elementer inden for SPD, og om Brandts Tysklandspolitik siges, at den byggede på illusioner. – 8. I en TV-udsendelse siger Brandt om grunden til sin tilbagetræden, at han ikke skulle have tilladt, at hemmelige papirer under ferien i Norge i 1973 gik gennem Guillaumes hænder, endvidere kunne han ikke mere føle sig utvungen nok i forholdet til DDR og Warszawapagten, og endelig nævner han, at der findes holdepunkter for den antagelse, at hans privatliv skulle indblandes i spekulationerne om spionsagen. Han afviser som grotesk den tanke, at den egentlige grund til hans afgang skulle have været frygt for at blive udsat for afpresning. –9. SPD nominerer officielt Helmut Schmidt som partiets kandidat til forbundskanslerposten. FDP's ledelse vedtager at gå ind for en fortsættelse af regeringskoalitionen med SPD, og der indledes forhandlinger mellem de to partier om regeringsdannelsen. Forbundsforsamlingen vælger Walter Scheel til forbundspræsident med 530 stemmer, medens CDU/CSU's kandidat Richard von Weizsäcker får 498, og 5 undlader at stemme. Den nye præsident indsættes 1/7. – 16. Forbundsdagen vælger Helmuth Schmidt til forbundskansler med 267 stemmer mod 225. Den nye regering tæller 16 ministre mod 18 i den afgående, heraf 4 (5) fra FDP, nemlig den hidtidige indenrigsmin. Hans-Dietrich Genscher, der overtager udenrigsministeriet efter Scheel, min. u. p. Werner Maihofer, der bliver indenrigsminister, og Hans Friderichs og Josef Ertl, der fortsætter som hhv. økonomi- og landbrugsminister. Af de 12 soc. dem. ministre var de 8 også medlemmer af Brandts regering, men 3 af dem har fået nye poster, nemlig foruden Schmidt finansmin. Hans Apel, der var statssekretær i udenrigsministeriet, og justitsmin. Hans-Jochen Vogel, der var bolig- og byplanlægningsminister. Derimod fortsætter Walter Arendt som arbejds- og socialminister, Georg Leber som forsvarsminister, Katharina Focke som sundhedsminister og min. for familie- og ungdomsanliggender, Egon Franke som min. for indre tyske forhold og Erhard Eppler som min. for økonomisk samarbejde. Nye soc. dem. ministre er: Kurt Gscheidle (transport, post og telekommunikation), Karl Ravens (boliger og byplanlægning), Hans Matthöfer (forskning og teknologi) og Helmut Rohde (undervisning og videnskab). Foruden Brandt har spionaffæren krævet den hidtidige postmin. Horst Ehmke som offer, idet H. E. var statssekretær i forbundskancelliet, da Guillaume i 1970 blev ansat der.

8. – Efter indstilling fra statsmin. Olafur Johannesson opløser Islands præsident Kristjan Eldjarn Altinget og udskriver valg til 30/6. Begrundelsen er, at det mindste af regeringspartierne, Liberale Venstre (4 medl.) er brudt ud af samarbejdet med de to andre regeringspartier, Fremskridtspartiet (17 medl.) og Folkealliancen (10 medl.) p. g. a. uenighed om den økonomiske politik, hvorved regeringen har mistet sin parlamentariske basis. Socialmin. Björn Jonsson, der også er fmd. for Islands LO, er trådt tilbage, medens LV's anden repræsentant i regeringen, undervisningsmin. Magnus Torfi Olafsson, har erklæret sig enig i regeringens økonomiske politik og fortsætter. Ved opløsningen er det bestemt, at medlemmernes mandater straks ophører (det normale er, at de først ophører fra og med valgdagen) hvilket fremkalder stærke protester fra oppositionen, der ved partiformændene, Geir Hallgrimsson, Selvstændighedspartiet (22 medl.), Gylfi Gislasson, Soc. dem. (6 medl.) og Hannibal Valdimarsson, LV, har indbragt et forslag om mistillid til regeringen som p. g. heraf ikke kan blive behandlet i Altinget. – 21. Regeringen udsteder en provisorisk lov om prisstop i perioden 1/6–31/8

og andre foranstaltninger mod inflationen, bl. a. bortfald af dyrtidsregulering af lønninger i samme periode. – 27. Fhv. soc. min. Björn Jonsson udmelder sig af LV og slutter sig til Soc. dem. LV's formand Hannibal Valdimarsson har erklæret, at han vil støtte Soc. dem. ved det forestående Altingsvalg. Den del af LV, der støtter undervisn.min Olafsson, bekæmper en sammenslutning med Soc. dem. og ønsker valgsamarbejde med en fraktion af Fremskridtspartiet og en fraktion af Soc. dem.

I Canada unddrager Nyt demokratisk parti (soc. dem.) Pierre Elliott Trudeaus liberale mindretalsregering (se 30/10 72) sin støtte og stiller under budgetdebatten i underhuset forslag om mistillidsvotum. Forslaget vedtages med 137 stemmer (NPD og de kons.) mod 123, hvorefter Trudeau 9/5 meddeler, at regeringen træder tilbage og vil anmode generalguvernøren om at opløse underhuset og udskrive valg. Valgdato 8/7.

12.–13. – Ved folkeafstemningen i Italien om loven af 1/12 1970 om adgang til skilsmisse stemmer et uventet stort flertal, nemlig 59.1 pct. imod lovens ophævelse, kun 40.9 pct. for. Stemmeprocenten er 88.1. Politisk er afstemningen et nederlag for de kristelige demokraters generalsekretær Amintore Fanfani.

13. – Premiermin. Wilson oplyser i Underhuset, at sikkerhedsstyrkerne i Nordirland har fundet dokumenter der viser, at IRA har planer om at besætte og kontrollere bestemte områder i Belfast m. forstæder, og udtaler, at det er IRA's bevidste hensigt at manipulere store befolkningsgruppers følelser gennem vold og brutalitet i håb om at skabe en situation, hvor IRA kan optræde som det katolske mindretals beskytter. – 14. Den nordirske forsamling godkender Sunningdale-overenskomsten med 44 stemmer mod 28. En ny protestantisk organisation, Ulsters Arbejderråd (Ulster Workers Council, UWC) meddeler derefter, at elektricitetsarbejderne vil nedsætte el-produktionen, så at industrien tvinges til at standse. 15/5 nedsættes el-forsyningen med 60 pct., mange tusinder i Belfast, til dels tvungne dertil ved trusler om vold fra loyalisternes »flyvende kolonner«, forlader deres arbejdspladser i butikker og kontorer, og alle større fabrikker står stille. I de flg. dage forværres situationen. 16/5 stiller UWC som betingelse for at standse aktionen, at Sunningdale-overenskomsten erklæres for ugyldig, og at der udskrives nyvalg til den nordiske forsamling, men statssekretæren for Nordirland Merlyn Rees nægter at forhandle. 19/5 er kun et el-værk i drift, over hele provinsen afbrydes el-forsyningen i længere perioder, og den britiske regering indfører undtagelsestilstand i Nordirland, efter at den og den nordirske regering er enedes om, at der ikke kan forhandles med dem, der kynisk forsøger at desorganisere det sociale og økonomiske liv i provinsen. 20/5 forstærkes de britiske styrker i Nordirland med 500 mand og udgør herefter i alt 16.000 mand. 21/5 forbyder UWC distribution af benzin og olie, og en demonstrationsmarch for at gå tilbage til arbejdet arrangeret af LO får kun minimal tilslutning. – 25. Premiermin. Wilson betegner i en radio- og TV-tale strejken som et forsætligt forsøg på med udemokratiske og uparlamentariske midler at omstyrte den nordirske forfatning. Han erklærer, at regeringen hverken vil forhandle om konstitutionelle eller politiske spørgsmål med dem, der stiller sig uden for forfatningen, systematisk bryder lovene og intimiderer befolkningen. – 27. Regeringen sætter soldater ind for at sikre benzinforsyningen, hvorpå strejkelederne opfordrer til total arbejdsnedlæggelse. – 28. Lederen af den nordirske regering Brian Faulkner og hans partifæller i ministeriet demissionerer med den begrundelse, at da de ikke har den nødvendige støtte i befolkningen, og da den britiske regering har afslået, at der optages forhandlinger med strejkelederne, er der intet andet at gøre. – 29. Den britiske regering opløser den nordirske lokalregering og suspenderer den nordirske forsamling for 4 måneder. Hermed styres Nordirland på ny direkte fra London. UWC beslutter, at arbejdet skal genoptages og gentager kravet om nyvalg til den nordirske forsamling. Desuden kræves løsladelse af politiske fanger.

15. – Det egyptiske moderniseringsprogram (se 18/4) godkendes ved en folkeafstemning med 99.95 pct. af de afgivne stemmer. Valgdeltagelsen er dog ikke overvældende.

18. – Indien foretager en underjordisk atomsprængning i Rajahstans ørken. Ifl. en officiel erklæring er forsøget gennemført uden fremmed hjælp og med anvendelse af plutonium af indisk oprindelse. Premiermin. Indira Ghandi udtaler, at den indiske atomforskning kun har fredelig udnyttelse af kerneenergien til formål. – 19. Pakistans premiermin. Bhutto fordømmer den indiske atomsprængning og siger, at Indien dermed har tilintetgjort chancen for en gensidig ikke-angrebspagt. Han erklærer, at Pakistan ikke vil lade sig true og fortsat vil vende sig mod ethvert indisk hegemonikrav. – 22. Indira Ghandi gentager i en skrivelse til Bhutto, at atomsprængningen kun havde fredelige videnskabelige formål, og at Indien ikke vil anskaffe sig kernevåben.

24. – Den designerede israelske premierminister Itzhak Rabin (se 10/ 4) meddeler præsident Katzir, at han har underskrevet en koalitionsaftale omfattende Arbejderblokken (Arbejderpartiet og Mapam), de uafhængige liberale og Borgerretsbevægelsen, som ved valget 31/12 fik 3 repræsentanter i Knesset, hvor de nævnte partier tilsammen har 61 af 120 mandater. – 28. Itzhak Rabin danner den første israelske regering med en indfødt jøde (Sabra) som premierminister. Alle hans forgængere er født i det zaristiske Rusland. De 20 ministre fordeler sig således på de forskellige partier: Arbejderp. 15, Mapam 2, de uafh. liberale 2 og Borgerrettighedsbevægelsen 1 – lederen Shulamit Aloni. Hverken forsvarsmin. Dayan, Abba Eban, der har været udenrigsminister i de sidste 10 år og siddet i alle regeringer siden 1960, eller den mangeårige finansmin. Pinhas Sapir er med i den nye regering. Yigal Allon, der fortsætter som vicepremierminister, overtager udenrigsministeriet, Yaakov Levinson finansministeriet og den hidtidige informationsminister Shimon Peres (der tilhører Rafi-fløjen ligesom Dayan) forsvarsministeriet.

26. – Ved valget i Luxembourg fortsætter Det kr.-soc. folkeparti (CSV) sin tilbagegang og får kun 18 mandater i deputeretkammeret (hvis medlemstal er blevet udvidet fra 56 til 59) mod hidtil 21. Luxembourgs socialistiske arbejderparti (LSAP) får 17 mandater mod 18 efter det foregående valg, men i mellemtiden er 6 trådt ud af gruppen og har dannet Det soc. dem. parti (SDP) der får 5 mandater. Det demokratiske parti (liberale) der ledes af udenrigsmin. Gaston Thorn, går frem fra 11 til 14 mandater og kommunisterne tilbage fra 6 til 5. Da valgresultatet foreligger erklærer statsmin. Pierre Werner, der har været regeringens chef siden 1959, at han ikke vil være at finde i den næste regering.

31. – I Genève underskrives en aftale mellem Israel og Syrien om troppeadskillelse i Golan området og våbenstilstand, og mange ugers næsten daglige kampe mellem israelske og syriske styrker ophører. Aftalen er kommet i stand efter en måneds mæglingsbestræbelser af udenrigsmin. Kissinger, der 30/4 var ankommet til Mellemøsten, og som i maj har foretaget talrige rejser frem og tilbage mellem Jerusalem og Damaskus, hvor han har forhandlet med ministerpræsident Golda Meïr og præsident Assad.

Ifl. aftalen skal de israelske tropper rømme ikke blot det område – ca. 400 km – som de erobrede under oktoberkrigen 73, men også en 2–6 km bred stribe af Golanhøjderne, incl. ruinbyen Quneitra, som de har holdt besat siden 6 dages krigen i juni 67, og hvor den flygtede civilbefolkning får lov til at bosætte sig igen under syrisk forvaltning. Striben danner en stødpudezone, hvor der skal stationeres FN-observatører, og på begge sider af zonen skal der ske en »udtynding« af tropper og krigsmateriel.

30/5 er aftalen, der også indeholder bestemmelser om udveksling af krigsfanger, blevet godkendt af Knesset og af Baathpartiet i Syrien. I Knesset sker godkendelsen med 76 stemmer mod 36, medens 3 undlader at stemme. Likud-gruppen kritiserer aftalen stærkt, men Golda Meïr forsvarer den og lægger vægt på en skr. erklæring fra Kissinger om, at det efter USA's opfattelse vil være et brud på våbenstilstanden, hvis arabiske partisaner overskrider demarkationslinien, og at Israel i selvforsvar har ret til at hindre en sådan aktion med alle til rådighed stående midler.

Juni 1974

3. – I sin tiltrædelsestale i Knesset siger Israels nye premiermin. Rabin (se 24/5) bl. a., at Israel ikke kan vende tilbage til grænserne af 4/6 67. Han udtaler videre, at regeringen er rede til at optage forhandlinger med Jordan, men ikke vil gå med til endnu en separat arabisk stat vest for Jordan. Om Mellemøsten-konferencen i Genève siger han, at Israel stadig vil afslå at forhandle med terrororganisationer, hvis mål er at ødelægge den israelske stat. Knesset giver regeringen et tillidsvotum med 61 stemmer mod 51; 5 undlader at stemme. – 5. Golda Meïr meddeler, at hun helt trækker sig ud af politik og nedlægger sit mandat i Knesset med virkning fra 6/6.

4. – Udenrigsmin. Callaghan gør i EF's ministerråd nærmere rede for den britiske regerings krav om genforhandling af tiltrædelsestraktaten (se 1/4). Det drejer sig i første række om Storbritanniens finansielle bidrag til EF's budget, om en tilpasning af landbrugspolitikken, handelspolitikken – især over for Commonwealth – og industri- og regionalpolitikken. – 11. Callaghan udtaler i Underhuset, at regeringen er nået til den opfattelse, at de britiske krav til EF kan opfyldes uden ændring af tiltrædelsestraktaten. Over for EF-modstandere i Labour fremhæver han, at Labours politik ikke består i, at Storbritannien skal udtræde af EF, men går ud på at opnå bedre betingelser og gennemføre en folkeafstemning om resultatet af de nye forhandlinger.

5. – Præsident Spinola gentager tidligere advarsler til det portugisiske folk om ikke at lade sig beruse af friheden, men skelne mellem sandt demokrati og visse ideologier, der kan føre landet til et regime endnu mere totalitært end det styrtede. 12/6 opfordrer han i en tale i garnisonen Caldas da Rainha soldaterne til at være på vagt over for forrædere, som vil tilintetgøre det bestående. – 5.–6. En delegation under ledelse af udenrigsmin. Soares forhandler i Lusaka (Zambia) med en delegation fra Frelimo om Mozambiques fremtid. I et kommunique hedder det, at en våbenstilstand først er mulig efter en overenskomst om politiske principper. – 11. Spinola udtaler, at forud for uafhængighed for de afrikanske provinser må gå fredens genoprettelse, genopbygning og økonomisk udvikling så vel som oprettelse af demokratiske institutioner, og alle indbyggere i de pågældende områder skal derefter stemme om, hvorvidt de ønsker en fastere eller løsere føderation eller fuld uafhængighed. – 14. Forhandlingerne med PAIGC (se 1/5) udsættes på ubestemt tid.

Premiermin. Bhutto skriver i et svar til Indira Ghandi (se 18/5), at Pakistan ikke kan have tillid til forsikringer om, at Indien ikke har til hensigt at anskaffe kernevåben. 8/6 kræver Bhutto i en tale i parlementet, at Indien skal bekræfte sit nej til kernevåbenoprustning ved konkrete og bindende internationale dokumenter.

6. – Nationalforsamlingen giver den nye franske regering (se 18/5) et tillidsvotum med 297 stemmer mod 181. – 9. Reformmin. Servan-Schreiber afskediges, efter at han har fremsat stærkt kritiske udtalelser om de planlagte franske kernevåbenforsøg i atmosfæren i Stillehavet. Premiermin. Chirac erklærer, at Servan-Schreiber ved sine udtalelser har brudt det fundamentale princip om kabinetssolidaritet. – 10. Ministerrådet beslutter, at valgretsalderen skal nedsættes fra 21 til 18 år. Ligeledes skal der gennemføres en amnesti, som også skal omfatte deltagere i Algierkonflikten – 12. Præsident Giscard d'Estaing offentliggør en plan for bekæmpelse af inflationen og genoprettelse af den indre økonomiske stabilitet. Der tilstræbes en nedsættelse af prisstigningstakten fra 1.6 pct. om måneden til 0.5–0.6 pct. og en nedsættelse af energiforbruget med 15 pct. Der tænkes især anvendt kredit- og skattepolitiske forholdsregler.

10. – Ministerpræsident Leo Tindemans (se 25/4) udvider regeringskoalitionen med Den wallonske Samlingsbevægelse, og den belgiske regering har dermed flertal i deputeretkammeret, som 14/6 giver regeringen et tillidsvotum med 108 stemmer mod 79; 12 undlader at stemme.

Ministerpræsident Mariano Rumor (se 1/3) indgiver den italienske koalitionsregerings afskedsbegæring p. g. a. uenighed mellem de kristelige demokrater og socialister-

ne om den økonomiske krisepolitik. – 13. Præsident Leone nægter at modtage Rumors afskedsbegæring og opfordrer partierne til at koncentrere sig om at løse landets alvorlige økonomiske og politiske opgaver. – 16. Ved lokalvalget på Sardinien går de kristelige demokrater stærkt tilbage og venstrepartierne frem, kommunisterne stærkest. CD får 38.3 (ved forrige valg 44.5) pct. af de afgivne stemmer, kommunisterne 26.8 (19.7) pct. – 18. Det meddeles, at Italien fra 24/6 ophæver deponeringsordningen (se 31/4) for svinekød, og at ordningen inden 1/8 vil falde bort for alle landbrugsvarer. – 19. De tre regeringspartier enes om en række foranstaltninger, bl. a. store forbrugsafgifter, og regeringen fortsætter med uændret sammensætning.

15. – Storhertug Jean af Luxembourg udnævner lederen af Det demokratiske parti, nuværende udenrigsmin. Gaston Thorn til ministerpræsident (se 26/5).

23. – I Østrig vælges udenrigsm. Rudolf Kirchschläger, der er opstillet af socialdemokraterne, til forbundspræsident (se 24/4) idet han får 51.7 pct. af de afgivne stemmer. Det (kons.) folkepartis kandidat Alois Lugger, borgmester i Innsbruck, får 48.3 pct. Valgdeltagelsen er ca. 94 pct. Kirchschläger står uden for partierne og er bekendende katolik, og kommunisterne har opfordret vælgerne til at undlade at stemme, og K. er den første af den anden republiks præsidenter, der hidtil alle har været socialmokrater, der ikke er valgt også med kommunisternes stemmer.

28. – Ethiopiens væbnede styrker besætter statslige og private radiostationer og meddeler, at de har krævet 8 parlamentsmedlemmer straffet, men at kravet er blevet afvist. De 8 henvendte sig 26/6 i 4. divisions hovedkvarter i Addis Ababa og forlangte, at 25 tidligere ministre, officerer og embedsmænd, der var blevet anholdt af hæren i begyndelsen af april, skulle løslades. De væbnede styrker erklærer deres loyalitet over for kejser Haile Selassie og det ethiopiske folk og anmoder offentligheden om samarbejde.

30. – Altingsvalget i Island giver den hidtidige regeringskoalition, der allerede var i opløsning (se 8/5) og oppositionen lige mange mandater, 30 hver. Det største oppositionsparti, Selvstændighedspartiet, har ganske vist under Geir Hallgrimssons ledelse en betydelig fremgang og får 25 mod hidtil 22 mandater, men dets tidligere kaolitionspartner, Socialdemokratiet, går tilbage fra 6 til 5 mandater. Af regeringspartierne holder Fremskridtspartiet under statsmin. Olafur Johannesson stillingen med 17 mandater, og Folkealliancen går frem med 1 mandat til 11, men Liberale Venstre får kun 2 (4) mandater. I det gamle Alting havde desuden Det liberale parti (Bjarni Gudnason) 1 mandat.

DANMARK

April 1974

2. – CD fremsætter forsl. til beslutn. om at nedbringe personbeskatningen (ved at forhøje momsen fra 15 til 20 pct.) og fremme den pers. opsparing (ved fra 1/1 75 at fritage halvdelen af ekstraindtægter på indtil 10.000 kr. for indkomstskat, når beløbet opspares og bindes på nærmere angivne vilkår). 1. beh. 21/5.

3. – Den kons. gruppefmd. Poul Schlüter henstiller til statsministeren og det politisk-økonomiske udvalg, at der etableres samarbejde mellem regering, folketing og arbejdsmarkedets parter gennem et særligt kontaktudvalg til drøftelse af indkomst- og omkostningspolitiske spørgsmål.

4. – Undervisn.min. Tove Nielsen besvarer en forespørgsel fra SF om en begrun-

delse for, at hun agter at standse det planlagte forsøg med en ny læreruddannelse på Roskilde Universitetscenter (se 1/3). Ministerens svar går ud på, at der til uddannelse af folkeskolelærere på RUC kræves lovhjemmel, og at regeringen ikke har ønsket at fremsætte forslag herom, fordi den 2-årige basisuddannelse på RUC ikke har haft den bredde og alsidighed og den kvalitet, som må være rimelig for at den kan danne grundlag for en folkeskolelæreruddannelse. Maigaard (SF) fremsætter et dagsordensforslag, hvorefter fkt. opfordrer min. til at forelægge planer om en koordineret uddannelse af lærere til folkeskolen, gymnasierne og HF ved universitetscentrene i Odense, Roskilde og Ålborg for tinget. Efter at min. har erklæret sig villig til at nedsætte et udvalg til at overveje problemerne og herunder redegøre for, hvad der lægges i begrebet koordineret eller integreret læreruddannelse, tager Maigaard dagsordensforslaget tilbage. Det genoptages af Freddy Madsen (DKP) men forkastes med 99 stemmer mod 6 (DKP); 44 (S) undlader at stemme. Under debatten betegnes RUC som »et optagelseshjem for vildfarne unge« (Gerda Møller, KF) og »en marxistisk legestue« (Chr. Christensen, KrF), og flere talere citerer den skarpe kritik, som er fremsat af RUC's første rektor, prof. Erling Olsen, der har sagt, at helhedsindtrykket er, at det faglige niveau er så lavt og den politiske ensretning så tydelig, at der klart må siges fra.

5. – Fkt. vedtager ved 3. beh. lovforslaget om bunden opsparing (se 14/2) med 86 stemmer (S, V, CD og KrF) mod 81 (FP, RV, KF, SF, DKP, DR og U). Ved 2. beh. 3/4 er det vedtaget at forhøje bundgrænsen for opsparingsbeløbet fra 100 til 200 kr., hvorved opsparingspligten bortfalder for ca. 100.000 skatteydere. Endvidere er det bestemt, at opsparingspligten for beløb på mindst 2.000 kr. kan opfyldes ved at deponere obligationer. Debatten ved 3. beh. drejer sig for en stor del om, hvorvidt lovforslaget kan undergives folkeafstemning i. h. t. grundlovens § 42. Justitsmin. Nathalie Lind erklærer med henvisning til forfatningskommissionens betænkning fra 1953, at lovforslaget efter regeringens opfattelse omfattes af undtagelsesbestemmelserne i § 42, stk. 6, og derfor ikke kan sendes til folkeafstemning. Alligevel tager Schlüter (KF), der støttes af Glistrup (FP) og Ib Christensen (DR), initiativet til indsamling af underskrifter på et krav om folkeafstemning, men har ved fristens udløb 9/4 ikke kunnet opnå de nødvendige 60 underskrifter.

Fkt. færdigbehandler endvidere forsl. om ændr. af 1. om oprettelse af en landsskatteret og om tilsynet med skatteligningen m. v. (se 12/2) der vedtages enstemmigt, og forsl. til 1. om anvendelse af sommertid (se 29/1) der vedtages med 156 st. mod 8. Der bliver ikke som oprindelig foreslået tale om at indføre sommertid i 1974, men forslaget indeholder i sin endelige skikkelse mulighed for ved kgl. anordning efter forhandling med erhvervsudvalget at indføre sommertid i 1975 og flg. år.

Medlemmer af CD, S, KrF, KF og FP fremsætter forsl. til beslutn. om nyvurdering af projekteringen m. v. af en nord-sydgående motorvej i Jylland med forsk. tilsluttende vejforbindelser. 1. beh. 17/5.

Justitsmin. Nathalie Lind fremsætter forsl. om ændr. af borgerlig straffelov, aftaleloven m. v. (Bekæmpelse af skadelig økonomisk virksomhed). Lovforslaget er et led i bekæmpelsen af de økonomiske metoder, som er beskrevet i statsadvokat Grells rapport som utilbørlig økonomisk virksomhed (»bagmandsrapporten«). Blandt de foreslåede ændringer i straffeloven er en regel om straf for efterfølgende virksomhed i forbindelse med bedrageri og åger, i aftaleloven foreslås indføjet en generalklausul, som giver mulighed for at tilsidesætte urimelige aftaler. I tinglysningsloven foreslås indsat regler, der tager sigte på at hindre tinglysning af dokumenter, som er ugyldige, og en regel, som skal modvirke misbrug af rykningsklausuler i pantebreve. Min. nævner, at straffelovrådet bestemt har frarådet en generel straffebestemmelse af den type, som statsadvokat Grell har skitseret, og at hun derfor har opgivet at søge en sådan bestemmelse gennemført. Ved 2. beh. 10/6 vedtages det at dele lovforslaget i to, nemlig forsl. om ændr. af borgerlig straffelov, aftaleloven m. v. (Bekæmpelse af skadelig økonomisk virksomhed m. v.) og forsl. om ændr. af tinglysningslov, konkurslov m. v. (Bekæmpelse af skadelig øk. virksomhed m. v.). Det sidste lovforslag vedtages ved 3. beh. 12/6 med 116 stemmer mod 31, medens 13 undlader at stemme. Forinden er

to kommunistiske ændringsforslag blevet forkastet. Det første, der støttes af FP og SF, går ud på, at enhver judiciel myndighed skal unddrages advokatsamfundet og dets organer, i det andet, der kunne støttes af SF, hedder det, at såfremt statsadvokaten beslutter at undlade off. påtale i nogen straffesag, skal det stå enhver myndig borger, der anser sig krænket ved den pågældende handling, frit for i den borgerlige retsplejes former at påtale gerningen med påstand om straf.

10. – I en redegørelse fra handelsministeriet til fkt. er den gnstl. årlige stigning i Danmarks samlede energiforbrug frem til 1990 beregnet til ca. 4 pct. mod ca. 7 pct. i 1960erne og ca. 2 pct. i de senere år. For el-forbrugets vedk. regnes med en stigning på godt 8 pct. mod 11 pct. i 60erne, og for brændselsforbruget i øvrigt med 6 pct. som følge af forbrugernes reaktion på de høje brændselspriser. Selv med den i forh. til tidligere moderate stigning i forbruget vil de høje brændselspriser i mange år være en hård belastning for betalingsbalancen. Det oplyses i redegørelsen, at man omkr. 1980 vil kunne have driftsklare atomkraftværker i Danmark.

17. – Fkt. vedtager enst. forsl. til beslutning om ratifikation af konvention om det europæiske meteorologiske regnecenter (se 7/2).

18. – Fkt. debatterer energipolitikken på grundlag af handelsministeriets redegørelse (se 10/4) og en mundtl. redegørelse af handelsmin. Nyboe Andersen den foregående dag. Min. afviser tanken om at samle alle sager vedr. energi i et særligt ministerium. Han henviser til, at der fra 1/4 er gennemført en ændring af ressortfordelingen, således at alle sager vedr. produktion og forsyning med energi er henlagt under handelsministeriet, mens regeringen har fundet det rigtigst, at miljøsager forbliver under miljøministeriet og sager vedr. atomkraftværker under atomenergikommissionen, der sorterer under undervisningsministeriet. Koordineringen varetages inden for regeringen af et særligt ministerudvalg for energi med handelsmin. som formand. Min. kan derimod acceptere en tanke fremsat af den soc. dem. ordfører, fhv. handelsmin. Erl. Jensen, og andre om, at fkt. skal oprette et stående udvalg for energipolitik.

Erl. Jensen går ind for, at eventuelle atomkraftværker skal være rent samfundsejede, og at samfundet skal sikres medejendomsret i nye olieraffinaderier, og han ønsker, at den danske raffinaderikapacitet snarest udvides, gerne ved en udbygning af de 3 eksisterende raffinaderier, men også gennem et nyt raffinaderi med samfundet som ejer eller medejer. Hvad det sidste angår mener handelsmin. Nyboe Andersen ikke, at tiden er inde til at tage beslutning, og Karlskov Jensen (V) peger på faren for fejlinvestering. Der viser sig også uenighed om, hvorvidt der i hvert enkelt tilfælde skal lovgives om bygning af atomkraftværker, men der er enighed om, at fkt. ikke skal tage beslutning om anlæg af det første atomkraftværk i Danmark, inden der er gennemført et oplysningsarbejde om de problemer, der knytter sig til anvendelsen af kerneenergi.

Min. oplyser, at udbygningen af lagerkapaciteten for olie, således at der til enhver tid findes olielagre til mindst 90 dages forbrug, ikke kan være tilendebragt til den af EF fastsatte frist, 1/1 75, men først et års tid senere. Over for Bendix (KF) gør han opmærksom på, at det vil være forbundet med store vanskeligheder at få dækket det kulbehov, der ville opstå, hvis man ikke byggede atomkraftværker og skulle dække en væsentlig del af de konventionelle kraftværkers energibehov med kul, og til Knud Jespersen (DKP), der har peget på mulighederne for olieleverancer fra de østeuropæiske lande til sikre og faste priser, siger han, at lande som Island og Finland, der af afhængige af olieleverancer fra Sovjetunionen har måttet betale priser, der siger sparto til de priser, Danmark har måttet betale for olie fra Mellemøsten, og at leveringsmulighederne fra de østeuropæiske lande i øvrigt er begrænsede.

19. – Fkt. færdigbehandler forsl. om ændr. af 1. om forsikringsvirksomhed (se 9/1) der vedtages med 145 stemmer mod 1, samt forsl. om ændr. af patentloven (Teknologisk service) (se 9/1) og forsl. om ændr. af søloven (se 9/1) der begge vedtages enstemmigt. Endvidere færdigbehandles RV's forsl. til beslutn. om nyvurdering af luft-

havnen på Saltholm og broen over Store Bælt (se 18/1). Til forslaget er der af medlemmer af DR stillet ændringsforsl. om, at nyvurderingen kun skal omfatte lufthavnen på Saltholm. Ændringsforslaget forkastes med 100 stemmer (43 S, 2 FP, 21 V, 14 RV, 6 CD, 6 SF, 6 DKP, 1 DR og 1 U) mod 50 (24 FP, 13 KF, 4 CD, 6 KrF og 3 DR); 8 (1 RV, 1 KF 2 CD og 4 SF) stemmer ikke, og 21 (4 S, 1 FP, 1 V, 5 RV, 2 KF, 2 CD, 1 SF, 1 KrF, 1 DR, 2 grønlændere og 1 færing) er fraværende. Forslaget til beslutn. forkastes med 80 stemmer (39 S, 21 V, 6 CD, 6 SF, 1 KrF, 6 DKP og 1 U) mod 72 (3 S – Auken, Camre og Helle Degn – 26 FP, 15 RV, 14 KF, 5 CD, 3 SF, 1 KrF og 5 DR); 8 (1 S, 1 CD, 1 SF, 4 KrF og 1 grønlænder – Rosing) stemmer ikke, og 19 (4 S, 1 FP, 1 V, 5 RV, 2 KF, 2 CD, 1 SF, 1 KrF, 1 færing og 1 grønlænder) er fraværende. Under debatten rejstes fra flere sider, bl. a. af Niels Helveg Petersen (RV), Glistrup (FP), Poul Boeg (CD) og Ib Christensen (DR) spørgsmålet om folkeafstemning om lufthavn på Saltholm m. v. Talerne er dog klar over, at bindende folkeafstemning efter grundlovens § 42 synes udelukket, når traktaterne med Sverige (se 30/1) er ratificerede, idet der ikke efter § 42 kan afholdes folkeafstemning om love til gennemførelse af traktatmæssige forpligtelser. Niels Helveg Petersen bebuder imidlertid, at RV vil søge nærmere belyst, om der kan holdes folkeafstemning om en eventuel kommende anlægslov efter reglerne i § 42; viser det sig, at det ikke er tilfældet, vil man undersøge, under hvilken form en folkeafstemning da kan holdes.

Undervisn. min. Tove Nielsen fremlægger i fkt. en skriftlig redegørelse for situationen omkring de højere og andre videregående uddannelser. Regeringen mener, at der generelt bør fastlægges kapacitetsgrænser ved de videregående uddannelser, baseret på at den samlede tilgang må søges holdt inden for omkring 30 pct. af en ungdomsårgang til begyndelsen af 1980erne. Endvidere bør de videregående uddannelser have en sådan struktur, at der bliver smidigere overgangsmuligheder mellem de enkelte dele af uddannelsessystemet, afgangsmuligheder på flere niveauer inden for de lange uddannelser og friere kombinationsmuligheder, som hurtigt kan imødekomme behovet for nye uddannelser. Forkortelse af de normerede studietider bør overvejes, og man bør i alle tilfælde sigte mod en effektivisering af universitetsuddannelserne med henblik på reduktion af frafaldet til et rimeligt niveau, tidligst muligt frafald og nøjere overensstemmelse mellem de normerede og faktiske studietider.

23. – Udenrigsmin. Guldberg fremsætter forsl. om ændr. af 1. om nordisk samarbejde. Vedtagelsen af lovforslaget vil indebære folketingets samtykke til ratifikation af en ændr. af den grundlæggende nordiske samarbejdsaftale (Helsingforsaftalen), som 11/3 blev underregnet af samarbejdsministrene. Ved overenskomsten indsættes der generelle bestemmelser om miljøbeskyttelse i Helsingforsaftalen samt bl. a. bestemmelser om offentlighed i det nordiske samarbejde og om Nordisk Ministerråds sammensætning. Samtidig fremsættes forsl. til beslutn. om ratifikation af Miljøbeskyttelseskonventionen mellem Danmark, Finland, Norge og Sverige (se 19/2). Forslagene vedtages enstemmigt 16/5.

25. – Handelsmin. Nyboe Andersen fremsætter forsl. om ændr. af aktieselskabsloven, hvorefter der ved nytegning kan tilbydes selskabets medarbejdere aktier til favørkurs, uden at der hertil kræves enstemmighed blandt aktionærerne, men blot den sædvanlige majoritet på 2/3 ved vedtægtsændringer i almindelighed. Samtidig fremsættes forsl. om ændr. af 1. om Danmarks erhvervsfond vedrørende eksportkreditrådets virksomhed. Herefter forhøjes grænsen for garantier og kautioner fra 11 til 15 mia. kr. Pr. 28/2 androg eksportkreditrådets samlede forpligtelser ca. 10.4 mia. kr., og heraf udgjorde kautionsforpligtelser over for Danmarks Skibskreditfond i forbindelse med bygning af skibe på danske værfter for udenlandsk regning knap 7 mia. kr. eller ca. 66 pct. af rådets samlede forpligtelser. Min. nævner, at Danmark ved en OECD-aftale er forpligtet til kun at yde officiel støtte til eksportkreditter i forbindelse med skibsleverancer, hvis kontantraten er mindst 20 pct., kredittiden højst 8 år og renten mindst ca. 7½ pct. p. å. Forslagene færdigbehandles 30/5 og vedtages med hhv. 107 stemmer mod 29 – 7 undlader at stemme – og 111

stemmer mod 26, 7 undlader at stemme.

Svend Andersen (FP) fremsætter forsl. til beslutn. om nedsættelse af en kommission i henh. til grundlovens § 51 vedrørende betalingsbalanceproblemet. 1. beh. 15/5.

Fkt. debatterer undervisningsministerens redegørelse (se 19/4). Min. får under debatten tilslutning til ønsket om klare retningslinier for den videre udvikling i de højere uddannelser, men der er ikke udtalt enighed f. eks. i spørgsmålet om generel adgangsbegrænsning. Den soc. dem. ordfører, fhv. undervisningsmin. Ritt Bjerregaard vender sig mod adgangsbegrænsning inden for nogle områder og fri adgang inden for andre og ønsker svar på spørgsmålene: Hvad ville afskaffelse af adgangsbegrænsningen de steder, hvor den nu findes, betyde, og hvad ville det betyde at udbygge den adgangsregulering, vi har? SF, DKP og DR går principielt mod adgangsbegrænsning. Flere partier – FP, KF, CD og KrF – går ind for en revision af styrelsesloven, men såvel undervisningsministeren som Ritt Bjerregaard afviser en revision allerede nu af en lov, der i 1973 blev gennemført af et enigt folketing. Drøftelserne fortsættes i undervisningsudvalget.

26. – Min. for Grønland Holger Hansen fremsætter forsl. til l. om tilskud til Grønlands landsråd og de grønlandske kommuner m. v. og forsl. om ophævelse af l. om børnetilskud i Grønland. Forslagene betegner 1. etape af en byrde- og opgavereform, hvorved en række af de nuværende statsopgaver i de kommende år overdrages til de lokale folkevalgte forsamlinger, således at der i forbindelse med en opgaves overførelse ydes et statstilskud svarende til statens besparelse ved overførelsen. Tilskuddene foreslås i vidt omfang ydet efter objektive kriterier. Ved lovforslagene søges nyordningen gennemført for arbejds- og socialvæsenet, det kommunaltekniske område samt el- og vandforsyningen i bygderne fra 1/1 75. De foreslåede ændringer anslås i 1975 at ville medføre besparelser for staten på ca. 3 mkr. og for Grønlands landskasse på ca. 15 mkr. og for kommunerne merudgifter på ca. 19 mkr., men heroverfor står, at den nye grønlandske indkomstskat regnes at ville give kommunerne mindst 40 mkr. i 1975. Da kommunernes udgifter foreløbig ikke vil lægge beslag på hele provenuet af indkomstskatten, fremsættes samtidig forsl. til l. for Grønland om en kommunal anlægsfond, hvortil en del af kommunernes skatteindtægter i årene 1975–79 henlægges. Alle 3 lovforslag vedtages enst. ved 3. beh. 30/5.

Holger Hansen fremsætter videre i sin egenskab af miljøminister forsl. til beslutn. om ratifikation af overensk. mellem Danmark og Sverige om beskyttelse af Øresund mod forurening, undertegnet i Kbh. 5/4 74. Det vil skønsmæssigt koste ca. 1 mia. da. kr. at opfylde de krav til spildevandsrensning, som overenskomsten stiller, og heraf skal indtil 880 mkr. investeres langs den danske Øresundskyst af de danske kystkommuner over 5 år. Aftalen må ses i sammenhæng med Østersøkonventionen med regler om kontrol med forurening fra skibe, der trafikerer Østersøen (i denne forbindelse defineret som omfattende Sundet, Bælterne og Kattegat): Forslaget vedtages enstemmigt 10/6.

Kristine Heltberg (SF) fremsætter forsl. til beslutn. om handelssamkvem med Namibia. Da Sydafrika ikke har imødekommet FN's beslutning om at bringe dets mandat over Sydvestafrika til ophør, men stadig holder området besat, foreslås det, at Danmark gennemfører sanktioner, der fratager danske firmaer mulighed for at handle på Namibia. 1. beh. 24/5.

Forsvarsmin. Erling Brøndum giver fkt. en skr. redegørelse for Christiania-sagens udvikling. Dette sker efter ønske fra finansudvalget, der skal tage stilling til en ansøgning fra forsvarsministeriet om bevilling af 1 mkr. til nedrivning af ubrugelige bygninger med et etageareal på ca. 21.000 m², hvorefter der tilbage vil være bygninger på 12.850 m² foruden 7.340 m² i fredede bygninger, som ikke berøres af nedrivningsplanerne. Københavns kommune har gentagne gange krævet de bygnings-, sundheds- og brandsikkerhedsmæssige forhold i området bragt i orden, men dette ville koste ca. 19 mkr. Beboerne har erklæret at ville modsætte sig en nedrivning, men sker dette ikke, og sættes ejendommene ikke i lovlig stand, skal virksomhederne og beboelsen i de pågældende ejendomme ophøre. Af redegørelsen fremgår det, at beboerne ikke har overholdt den »foreløbige aftale« med forsvarsministeriet af 31/5 72, hverken forpligtelsen til at indbetale 50 kr. pr. person pr. måned for el og vand eller forpligtelsen

til at lade beboerne registrere. Pr. april 74 var 492 personer, deraf 225 udlændinge, tilmeldt folkeregistret. Fra Christianias side er det i begyndelsen af 1974 oplyst, at den interne registrering omfattede ca. 630 personer, men tallet har ikke kunnet kontrolleres, Intet tyder på, at mere end et lille mindretal af beboerne har behov for social støtte, og det er forsvarsministeriets indtryk, at det store antal af beboere, hvoraf mange studerer eller arbejder uden for området, vil kunne klare sig andetsteds. Min. fastholder, at der ikke er tale om et socialt eksperiment, og at området må rømmes, når den foregående regerings 3 års frist (se 16/1) om knap 2 år er udløbet. Redegørelsen forhandles i fkt. 8/5.

29. – Regeringen indleder regelmæssige møder med repræsentanter for arbejdsmarkedets parter og for erhvervene. Formålet er gensidig orientering om ønsker og hensigter. Emnet for det første møde er økonomi og beskæftigelse på baggrund af Perspektivplan 2 (PP 2).

30. – Finansmin. Anders Andersen fremsætter forsl. til tillægsbevillingslov for 73–74. I forh. til finansloven er overskuddet på drifts-, anlægs- og udlånsbudgettet for 73–74 forøget med godt 1.4 mia. kr. til 5.5 mia. kr. Dette er næsten udelukkende en følge af stigningen i de samlede indtægter fra 53.5 til godt 55.0 mia. kr., idet der på udgiftssiden kun har været en forøgelse på ca. 100 mkr. i forh. til finansloven, hvorefter de samlede udgiftsbevillinger udgør 49.6 mia. kr. Kasseoverskuddet anslås nu til ca. 3.7 mia. kr. eller 0.8 mia. kr. mere end efter finansloven. Under omtalen af udgiftssiden nævner min., at den samlede udgift til sygedagpenge har været 575 mkr. mindre, end man havde regnet med. Bortset fra en mindre udnyttelse af de frivillige dagpengeordninger samt forsk. overgangsvirkninger tyder de foreliggende oplysninger på, at de økonomiske konsekvenser af dagpengereformen er blevet overvurderet med 2–3 pct. i de skøn, som forelå forud for reformens gennemførelse. Samtidig har i 1973–74 statens refusioner af kommunernes udgifter til social forsorg m. v. været ca. 90 mkr. mindre end budgetteret, idet en række personer, som tidligere ville have fået forsorgshjælp m. v., nu modtager dagpenge.

Økonomimin. Nyboe Andersen giver fkt. en redegørelse for Perspektivplan 2. Fkt. forhandler redegørelsen 2/5.

Maj 1974

2. – K. Helveg Petersen (RV) fremsætter forsl. til beslutn. om gennemgang af folketingets arbejdsformer m. v., hvorefter et udvalg skal foretage en grundig undersøgelse af, hvorledes folketingets styringsmuligheder kan øges. Blandt de spørgsmål, der ønskes undersøgt, nævnes formålstjenligheden af at lade folkeafstemninger indgå som en mere normal del af det politiske handlingsmønster. 1. beh. 10/6.

ELSAM (den jysk-fynske el-samarbejdsorganisation) vil opføre Danmarks første atomkraftværk på Gyllingnæs ved Horsens Fjord, såfremt en dyberegående undersøgelse af området giver tilfredsstillende resultat.

3. – Ib Christensen fremsætter på DR's vegne forsl. til l. om regler for organisationers og foreningers bidrag til politisk virksomhed. Forslaget tilsigter at tilvejebringe en sådan retsorden, at den enkelte borger ikke længere som følge af sit faktisk tvungne medlemsskab af en interesseorganisation skal kunne tilpligtes at yde sådanne bidrag. 1. beh. 24/5.

KrF tager forsl. om ændr. af l. om film og biografer (se 15/1) tilbage med den begrundelse, at en ændr. af Filminstituttets forretningsorden, som kulturministeren gennemfører, imødekommer partiets ønsker.

Fkt. færdigbehandler DKP's forsl. til beslutn. om fuld anvendelse af midlerne i Statens Uddannelsesstøtte (se 1/3). Forslaget forkastes med 82 stemmer mod 16 (DKP og SF) medens 40 S undlader at stemme.

8. – Finansmin. Anders Andersen fremsætter 6 lovforslag om et valutaværn i form af en række midlertidige forbrugsafgiftsforhøjelser, der med uændret forbrug ville give staten en merindtægt på ca. 2.9 mia. kr. indtil udgangen af 1974. Yderligere to lovforslag omhandler en reform af indkomst-

beskatningen. Ved udarbejdelsen af skattereformen har regeringen forudsat, at der ved en række ændringer i såvel det øvrige skatte- og afgiftssystem som i den off. udgiftspolitik skabes mulighed for at nedsætte provenuet af statsindkomstskatten med ca. 30 pct. eller ca. 10 mia. kr. fra 1/1 75.

Efter regeringens plan skal der i 1975–76 spares 5 mia. kr. på statens budget som bidrag til finansieringen af skattelettelsen og i de flg. 2 år hhv. 7 og 8.1 mia. kr. Af enkeltheder i spareplanen, som på forhånd må anses for kontroversielle. kan nævnes beskatning af børnetilskud og bortfald af alm. børnetilskud for de 16–17-årige, omlægning af studiestøtten, så vægten gradvis forskydes fra stipendier til statslån eller statsgaranterede lån i pengeinstitutter, adgangsbegrænsning ved de videregående uddannelser, betaling for indlæggelse på Rigshospitalet, et gebyr på 15 kr. pr. lægekonsultation, skærpelse af betalingsreglerne for fritidsundervisning og indførelse af låneafgift på bibliotekerne. Det særlige tilskud til nedbringelse af forbrugerpriserne på mejeriprodukter foreslås ophævet og væksten i ulandshjælpen begrænset.

Skattereformen indeholdes i forsl. om ændr. af udskrivningsloven og forsl. om ændr. af forsk. lovbestemmelser om skattemæssige fradrag og særskilt beskatning af medhjælpende hustruer. Et hovedformål er at lempe beskatningen af merindtægter. Dette opnås ikke blot ved at forlænge skatteskalaens første trin helt op til 80.000 kr. men også ved at begrænse fradragene ved indkomstopgørelsen. Efter forslaget skal således de udgifter, der falder ind under lønmodtagerfradraget, kun kunne fradrages i det omfang de overstiger et grundbeløb på 2.000 kr. eller 10 pct. af lønindtægten, og renteudgifter skal kun kunne fradrages med det beløb, hvormed de samlede årlige renteudgifter overstiger 4.000 kr., uanset om gælden er stiftet som led i skatteyderens erhvervsvirksomhed eller til privat forbrug, altså også gæld i fast ejendom. Personfradraget forhøjes fra 7.000 til 10.000 kr. og gives som et fradrag i skatten.

Afgiftsforhøjelserne kommer til 1. beh. i et nyt møde senere på dagen. Forsl. om ændr. af visse forbrugsafgifter indeholder forhøjelse af cigaretafgiften med 2 øre pr. stk. incl. moms, for spiritus udgør forhøjelsen 3–4 kr. pr. flaske excl. moms, for rød- og hvidvin 70 øre og for hedvin 105 øre pr. fl., for øl 5 øre pr. fl. alm. pilsner. Ifl. forsl. om ændr. af 1. om registreringsafgift af motorkøretøjer m. v. vil prisen for alm. personbiler blive forhøjet med ca. 25 pct., for små varevogne med ca. 20 pct., for større varevogne med ca. 10 pct. og for små lastbiler med godt 5 pct. Efter forsl. om ændr. af l. om vægtafgift af motorkøretøjer forhøjes de gældende satser med 66⅔ pct. for personbiler, for alm. varevogne er forhøjelsen på 100 pct. Ved forsl. om ændr. af l. om forbrugsbegrænsende foranstaltninger inddrages de såkaldte hårde hvidevarer m. v. under afgiftspligt. De hårde hvidevarer og andre husholdningsartikler foreslås gjort afgiftspligtige og beskattet med 33⅓ pct. af engrosprisen. Også båndoptagere foreslås gjort afgiftspligtige og beskattet med samme sats som radiomodtagere, nemlig 10 pct. TV-apparater og båndmodtagere hertil foreslås beskattet med 50 pct. – hidtil har satsen for TV-apparater været 20 pct. Ifl. forsl. til l. om afgift af elektricitet skal privat forbrug beskattes med 5 øre pr kWh, og ved forsl. til l. om afgift af lystfartøjer indføres en afgift på 20 pct. af salgsprisen.

Karlskov Jensen (V) fremsætter på folketingspræsidiets vegne forsl. til beslutn. om at nedsætte et nyt stående udvalg, det energipolitiske udvalg (se 18/4). Forslaget vedtages enst. 16/5. Udvalget konstituerer sig 22/5 med fhv. handelsmin. Erl. Jensen (S) som fmd. og Knud Enggaard (V) som næstfmd.

9. – Miljømin. Holger Hansen fremsætter forsl. til l. om kommuneplanlægning. Lovforslaget skal, ligesom den allerede gennemførte del af planlovsreformen (by- og landzoneloven af 1969, naturfredningsloven m. fl. love og lovgivningen om lands- og regionplanlægning 1973) bidrage til virkeliggørelsen af hensigten bag kommuneinddelingsreformen af 1970 og den igangværende ændr. af byrde- og opgavefordelingen mellem staten, amtskommunerne og primærkommunerne 1. beh. 22/5.

Miljøministeren fremlægger desuden en skr. redegørelse for regeringens overvejelser om fredningsplanlægningen. Redegørelsen forhandles 22/5.

Ingolf Knudsen (CD) fremsætter forsl. til beslutn. om ændr. af loven om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner. 1. beh. 24/5.

Fkt. færdigbehandler det soc. dem. forsl. om ændr. af kildeskatteloven (se 5/2) der

vedtages enst. med 133 stemmer; V undlader at stemme. Allerede ved 2. beh. 3/5 er regeringen flere gange kommet i mindretal ved afstemningen om ændringsforslag, men den har forud erklæret, at den ikke vil betragte sagen som et kabinetsspørgsmål. Foruden bestemmelsen om, at restskatter på indtil 2.000 kr. skal opkræves sammen med det flg. års forskudsskat, indsættes ved 2. beh. en bestemmelse om, at restskatter på indtil 300 (hidtil 100) kr. ikke opkræves. Finansmin. Anders Andersen har gjort opm. på, at vedtagelsen af forslaget vil medføre tekniske vanskeligheder for gennemførelsen af regeringens skattereform.

Forsl. til fredningslov for Grønland (se 23/1) vedtages enstemmigt.

2. beh. af afgiftsforslagene er sat på dagsordenen for folketingets møde kl. 16, men betænkningen fra skatte- og afgiftsudvalget foreligger først kl. 3,30 den flg. dags morgen (Store Bededag), og 2. beh. begynder kl. 3,40. I mellemtiden har S opstillet en række betingelser for at medvirke ved forslagenes gennemførelse: sikre garantier for ændr. af forslagene, så urimelige beskæftigelsesmæssige virkninger undgås, indgreb mod nul-indkomster, kuponskat, skærpelse af kapitalvindingsskatten, fastlæggelse af en boligpolitik efter retningslinierne i aftalen mellem S og RV, der blev offentliggjort 9/3, aftrapning af fradrag af renter af privat gæld på selvangivelsen, social balance i regeringens spareforslag og en lovreserve for næste finansår, som sikrer nødvendig lovgivning. Regeringens svar er holdt i en forhandlingsvenlig tone, men tilfredsstiller ikke S, og Per Hækkerup erklærer som ordfører for sit parti, at det vil stemme imod forslagene. Det samme gør Glistrup som ordfører for FP; han tilføjer imidlertid, at han ikke ønsker at styrte regeringen, og da Erhard Jakobsen (CD) får ordet, foreslås han en dagsorden, hvorefter fkt. erkender, at det vil være uforsvarligt at standse lovgivningsarbejdet på et tidspunkt, hvor alvorlige problemer kræver hurtig indskriden, og udtaler sin tillid til, at regeringen fortsat vil kunne lede lovgivningsarbejdet. Dagsordensforslaget vedtages med 90 stemmer (FP, V, KF, CD, KrF og DR) mod 64 (S, SF, DKP og grønlænderen Lars Emil Johansen), medens 18 RV undlader at stemme. På anmodning af V afbrydes behandlingen af forslagene, der går til fornyet udvalgsbehandling.

Ved demonstrationer og omfattende arbejdsnedlæggelser protesteres mod afgiftsforslagene.

10.–11. – På KrF's landsmøde oplyser formanden Jens Møller, at partiet har afviklet sin gæld, overstået sin lederkrise og nu har ca. 9.000 medlemmer mod godt 6.000 for et år siden. Jens Møller genvælges med akklamation og udtaler, at han fortsat vil bekæmpe de nedbrydende kræfter.

10.–12. – På SF's landsmøde træder Sigurd Ømann, der i 1968 afløste Aksel Larsen som partiformand, tilbage. Til ny formand vælges Gert Petersen med 169 stemmer, medens redaktør Palle Voigt får 33 og Poul Dam 8 stemmer. Et forslag fra partiets faglige udvalg om, at udvalget skal have den besluttende myndighed i faglige spørgsmål, forkastes med stort flertal. Landsmødet vedtager en udtalelse, hvori det bl. a. hedder, at kapitalforsyning, långivning og energiforsyning må overtages og kontrolleres af samfundet, og at samfundet må bevare ejendomsretten til de midler, der stilles til rådighed for produktionen. Mødet vedtager i øvrigt en opfordring til alle landets arbejdspladser om at nedlægge arbejdet 13/5 som protest mod regeringens skatte- og afgiftspolitik.

11. – Efter tillidserklæringen indleder statsministeren forhandlinger med repræsentanter for »tillidspartierne« samt S og RV.

12. – Under de fortsatte forhandlinger i statsministeriet fremlægger regeringen en boligpolitisk skitse. Et af skitsens 12 punkter angår finansieringen af det sociale byggeri.

13. – Skønsmæssigt 60.000 mand nedlægger arbejdet i protest mod regeringens afgiftsforslag, og i Kbh. deltager ca. 40.000 i en demonstration mod regeringen på Christiansborg slotsplads, hvor Knud Jespersen (DKP) og SF's nye formand Gert Petersen taler til mængden. Anker Jørgensen afslår at møde frem på pladsen og redegøre for sit partis holdning til skatte- og afgiftsforslagene med den begrundelse, at han er på

Christiansborg for at drive praktisk politik. Dansk Arbejdsgiverforening og LO enes om, at proteststrejkerne nu og 9/5 ikke skal medføre bod, og begge hovedorganisationer anbefaler, at arbejdet genoptages.

Regeringen meddeler, at den har besluttet at nedsætte et ekspertudvalg til at se på spørgsmålet om nul-indkomster. Udvalget skal senest 1/9 have fundet frem til administrativt anvendelige regler, som hindrer skatteunddragelser. Anker Jørgensen udtaler, at dette ikke kan siges at være en imødekommelse af det soc. dem. krav og i hvert fald ikke ændrer partiets holdning til et eventuelt forlig om afgiftsforhøjelser. Hilmar Baunsgaard (RV) foreslår i et brev til statsministeren, at S, V og RV indgår en bindende aftale om at spare 5 mia. kr. på de off. budgetter i 1975–76 og 500–1.000 mkr. for indeværende finansår, endvidere skal de tre partier inden fkt. tager sommerferie forsøge at nå til enighed om boligpolitikken på grundlag af aftalen mellem S og RV, og afgiftsforslagene skal gennemføres med visse ændringer.

Fra anden side – Erh. Jakobsen og den kons. gruppeformand Poul Schlüter – arbejdes der på at finde en løsning af den politiske krise ved at skabe mulighed for, at FP kan ændre sin holdning til afgiftsforslagene. så valg kan undgås. Glistrup fremlægger et notat om væsentlige ændringer i afgiftsforslagene og forhandler ud på natten med V's gruppeformand Knud Enggaard og andre.

14. – Ved 1. beh. af de to lovforslag om indkomstskattereform (se 8/5) udtales fra de fleste partiers side velvilje over for tendens og principper, men en række enkeltheder kritiseres, bl. a. bestemmelserne om, at lønmodtagerudgifter under 2.000 kr. og renteudgifter under 4.000 kr. ikke kan fradrages på selvangivelsen.

Ved fortsættelsen af den afbrudte 2. beh. af afgiftsforslagene (se 9/5) meddeler formanden, at finansministeren har taget forslaget om afgift af lystfartøjer tilbage – forslaget om en el-afgift er udsat til senere behandling. Under debatten foreslår Knud Jespersen, DKP, en dagsorden, hvorefter fkt. konstaterer, at regeringen ikke evner at lede den økonomiske lovgivning på en forsvarlig måde og opfordrer den til at træde tilbage og omgående udskrive nyvalg til fkt. Forslaget forkastes med 157 stemmer mod 17 (SF og DKP); 2 grønlændere undlader at stemme. Ved den flg. afstemning om ændringsforslagene reduceres afgifternes samlede provenu med ca. 1/2 mia. kr., idet nogle afgifter forhøjes mindre end af regeringen foreslået (dette gælder afgiften på TV-apparater og hårde hvidevarer) uden at der sker en tilsvarende stramning på andre områder (øl, vin, spiritus og cigaretter) som ønsket af regeringen, idet bl. a. FP går imod de pågældende ændringsforslag. Under forhandlingen erklærer finansministeren på foranledning af Erhard Jakobsen (CD) at regeringen ønsker sine lovforslag om ophævelse af 2½ pct. afgiften ved overdragelse af fast ejendom og om at parcelhusbeskatningen for 1974 ikke skal forhøjes i forhold til 1973 gennemført.

15. – SF fremsætter lovforsl. om ændr. af lovene om aktie- og anpartsselskaber (tillidsmandslignende beskyttelse for personalerepræsentanter i bestyrelsen) og forsl. til beslutn. om udvalget vedr. l. om mægling i arbejdsstridigheder. 1. beh. 31./5 hhv. 30/5.

Efter 2. beh. af afgiftsforslagene genoptages forhandlingerne med FP. Skønt Glistrup ved at møde med Knud Enggaard (V) fremlægger et 17 punkts program, som straks afvises af Enggaard, lykkes det i skatte- og afgiftsudvalget at opnå enighed med FP om en tillægsbetænkning, hvori FP, V, KF, CD og KrF udtaler, at de betragter afgiftsforhøjelserne som et første led i en økonomisk politik, der vil medføre offentlige besparelser på 5 mia. kr., lettelser i indkomstbeskatningen på 10 mia. kr. allerede fra 1975, lempelser i parcelhusbeskatningen og afskaffelse af 2½ pct. afgiften ved salg af fast ejendom. Mht. besparelserne er de 5 partier enige om, at de 5 mia. kr. i meget vidt omfang tilvejebringes på grundlag af regeringens oplæg af 8/5, og at eventuelt bortfald af noget punkt i regeringens oplæg nødvendigvis må modsvares af, at partierne finder frem til andre besparelser af tilsvarende omfang, således at det samlede beløb på 5 mia. kr. fastholdes.

Ved afstemningen om ændringsforslagene om yderligere forhøjelse af afgifterne på vin, spiritus, øl og cigaretter får forslagene derfor i modsætning til ved 2. beh. også

FP's stemmer og vedtages med 106 stemmer mod 60, og lovforslaget vedtages senere med 111 stemmer (FP, V, RV, KF, CD, KrF, DR og U) mod 63 (S, SF og DKP). Forslagene om ændr. af l. om registreringsafgift af motorkøretøjer m. v., l. om vægtafgift af motorkøretøjer m. v. og l. om forbrugsbegrænsende foranstaltninger (Afgift af vaskemaskiner, køleskabe, frysebokse, elkomfurer og støvsugere m. v.. Forhøjelse af afgift af fjernsynsmodtagere) vedtages med 111 stemmer (FP, V, RV, KF, CD, KrF og U) mod 68 (S, SF, DKP og DR).

Efter afstemningen ved 3. beh. stiger cigaretter med 5 øre pr. stk., pilsnerøl med 10 øre pr. flaske, spiritus med ca. 5 kr. pr. flaske, bordvin med 1.05 kr. og hedvin med 1.60 kr. pr. flaske. For hårde hvidevarer bliver afgiften 20 pct. af værdien. Afgiften af TV-apparater forhøjes ikke, men for båndoptagere indføres en ny afgift på 10 pct., og vægtafgiften af personbiler og små varevogne forhøjes med 50 pct.

16. – Forsl. om ændr. af l. om folketingsvalg i Grønland (se 23/1) vedtages ved 3. beh. med 109 stemmer mod 6 (grønlænderen Lars Emil Johansen og DKP). Ved 2. beh. er et ændringsforsl. af Lars Emil Johansen om at bevare den gældende ordning med 2 opstillingskreds blevet forkastet med 109 stemmer mod 14, idet forslagsstilleren kun får støtte fra DKP og SF (minus Poul Dam).

Finansudvalget godkender køb af forsvarsmateriel for 598 mkr. SF, DR og et medl. af FP går imod forslaget.

Over hele landet nedlægges arbejdet i stort omfang i protest mod »regeringens asociale og arbejderfjendtlige politik«, og i en række byer samles de strejkende til protestdemonstrationer. I København samler demonstrationer foran Christiansborg 55.000 deltagere. Hovedtalere er folketingsmændene Knud Jespersen (DKP) og Gert Petersen (SF).

17. – Fkt. vedtager ved 3. beh. lovforslagene om internat. godstransport m. motorkøretøjer m. v. og om internat. buskørsel (se 22/1) med alle stemmer mod 7 (DKP). Under behandlingen stiller Poul Dam (SF) forsl. til dagsorden, hvorefter fkt. skal udtale, at forudsætningerne for vælgernes stemmeafgivning 4/12 73 er bristede og tingets folkelige mandat dermed bortfaldet, hvorfor regeringen opfordres til at udskrive valg. Formanden afviser forslaget som stridende mod forretningsordenen, og tinget tilslutter sig med 112 stemmer mod 16 (SF og DKP) denne opfattelse.

Proteststrejkerne fortsætter, men er dog langt fra så omfattende som den foregående dag, da henved 1/4 mill. arbejdere og funktionærer anslås at have nedlagt arbejdet.

Arbejdsgiverforeningen vil indklage de fagforeninger, der i strid med hovedaftalen og gældende overenskomster har opfordret til overenskomststridige arbejdsnedlæggelser, for arbejdsretten. I forbindelse med oplysninger fra flere fagforeninger om, at man vil kræve lønforhøjelser som kompensation for afgiftsforhøjelserne, går arbejdsgiverforeningen ud fra som givet, at medlemmerne ikke efterkommer sådanne lønkrav.

Rigsadvokaten tiltræder en indstilling fra statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet Hervert Grell om, at der rejses tiltale mod folketingsmand advokat Mogens Glistrup, FP, for overtrædelse af kildeskatteloven, skattekontrolloven, til dels jfr. straffelovens § 229, for bedrageri og for overtrædelse af straffelovens § 296 om aktieselskaber. Rigsadvokaten kan tiltræde, at der nedlægges påstand om, at Glistrup frakendes retten til at udøve advokatvirksomhed for bestandig. Der tages i øvrigt forbehold for udvidelse af anklageskriftet. Glistrup erklærer, at han betragter sagen som en politisk begrundet forfølgelse, og at han vil stemme imod forslag i fkt. om at ophæve hans parlamentariske immunitet.

20. – Ved den nye arbejdsuges begyndelse er situationen stort set normal igen.

21. – Indenrigsmin. Jacob Sørensen fremsætter forsl. om ændr. af forsk. lovbestemmelser om tilskud til og udligning mellem amtskommuner og kommuner. Efter forslaget begrænses kredsen af bidragydende kommuner, som p. t. udgøres af de kommuner, der har et højere beskatningsgrundlag pr. indbygger end landsgennemsnittet, til kommuner med et højere beskatningsgrundlag pr. indb. end 125 pct. af gennemsnittet, og staten overtager de resterende bidrag, som

hidtil er ydet af kommunerne. Beregninger har vist, at en række hovedstadskommuner ved overgangen til tilskud efter objektive udgiftskriterier (»bloktilskud«) ville få ret betydelige merudgifter, og forslaget, der er et led i den nye etape af byrdefordelingsreformen (se 8/3) har til formål at imødegå denne virkning. Lovforslaget vedtages ved 3. beh. 13/6 med 116 stemmer mod 22 (FP); 6 (DKP) undlader at stemme.

SF fremsætter lovforsl. om ophævelse af l. om omkostningsdæmpende ydelse og l. om bunden opsparing samt forsl. til beslutn. om ændr. af reglerne for tildeling af Statens Uddannelsesstøtte. 1. beh. 11/6.

Regeringsforslaget om ændr. af l. om investeringsfonds (se 31/1) forkastes med 85 stemmer (S, FP, SF, DKP og DR) mod 77. Endvidere færdigbehandles forsl. om ændr. af kildeskatteloven (ophævelse af 8 pct. tillæg til kommunerne) (se 22/3) der vedtages med 154 stemmer mod 6, og forsl. om ændr. af l. om boligsparekontrakter (se 31/1) der vedtages med 125 stemmer mod 37.

Boligmin. Johan Philipsen fremlægger i folketingets boligudvalg et forhandlingsoplæg til løsning af boligproblemerne: 1) Det overlades til kommunalbestyrelsernes afgørelse, om lejerestriktionerne skal ophæves, 2) regeringen er villig til at drøfte kriterierne for huslejefastsættelsen i områder, hvor restriktionerne opretholdes, 3) der gennemføres en ny lejelov med regler om beboerdemokrati, bytteret og uopsigelighed, 4) selvfinansieringsgraden i almennyttigt byggeri øges væsentligt, til ca. 30 pct. fordelt på Landsbyggefonden, kommune, stat og lejer, 5) for de resterende ca. 70 pct.s vedk. yder staten rentesikring ned til 6 pct. i de første 3 år, hvorefter støtten nedtrappes med 1 pct. om året, 6) rentesikring og statslån ydes op til et bestemt antal boliger om året, 7) muligheden for indførelse af indekslån undersøges, 8) regeringens boligsikringsforslag gennemføres, det samme gælder forslaget om en 4-årig ordning vedr. midl. driftslån til almennyttigt byggeri, 10) problemerne omkr. oprettelse af egentlige andelslejligheder i almennyttigt byggeri undersøges, 11) boliganvisningsreglerne for ejerlejligheder lempes, 12) lejeværdibegrebets afløsning undersøges, og en afgørelse herom søges truffet i folketingsåret 74–75. Fastsættelsen af lejeværdiprocenter for 1975 og flg. år sker i sammenhæng med de beslutninger, der må ventes truffet i efteråret 74 om de fremtidige regler for indkomstbeskatning.

22. – Finansmin. Anders Andersen fremsætter forsl. til l. om optagelse af statslån i udlandet til et beløb af 2 mia. kr. Min. oplyser, at 542 mkr. af lånebemyndigelsen på 2 mia. kr. i henh. til loven af 19/2 74 endnu ikke er udnyttet, men siger, at dette beløb ikke giver statens forhandlere tilstrækkelig manøvrefrihed under de hastigt vekslende markedsforhold. I 1974 ventes underskuddet på betalingsbalancens løbende poster at nå op i nærheden af 7 mia. kr., og Danmarks valutariske likviditet er i årets første 4 mdr. trods hjemtagning af off. lån på i alt 600 mkr. forringet med ca. 1 mia. kr. til knap 7 mia. kr. Lovforslaget vedtages ved 3. beh. 10/6 med 121 stemmer mod 6 (DR og Lindholt, FP).

Finansudvalget beslutter efter et samråd med forsvarsmin. Erl. Brøndum at udsætte nedrivningen af en række bygninger i »Christiania«. Til gengæld nedsættes der et udvalg, som skal følge afviklingen af »Christiania« i løbet af de næste 2 år.

23. – Finansmin. Anders Andersen nedsætter et ekspertudvalg, der med lrs. Jacob la Cour som fmd. skal undersøge »praktiske, regnskabsmæssige og retlige problemer i forbindelse med et indgreb over for skatteydere, der ved hjælp af afskrivninger og nedskrivninger bringer den skattepligtige indkomst ned på et niveau, der ikke står i et rimeligt forhold til privatforbruget« (se 13/5). Finansministeren udtaler, at det er hensigten, at arbejdet skal være afsluttet til september.

24. – Indenrigsmin. Jacob Sørensen slutter aftale med Kommunernes Landsforening om, at kommunernes investeringer i 1975–76 skal holdes inden for en ramme af 3.5 mia. kr. mod 3.8 mia. kr. i 74–75. Herudover er der fastsat et dispositionsbeløb på 700 mkr., som kan anvendes til støtte for kommuner, som har særlige vanskeligheder. Endvidere er det aftalt, at kommunernes låntagning ikke må overstige 630 mkr. mod 1.2 mia. kr. i indeværende fi-

nansår. For amtskommunernes vedk. skal investeringerne ligge inden for 900 mkr. mod i år 1.048 mkr. med en dispositionsreserve på 100 mkr. Lånerammen, der i år er 70 mkr., halveres.

29. – CD fremsætter forsl. til beslutn. om bevarelse af cirkusbygningen i København og DR forsl. om ændr. af straffeloven (Forbrydelser mod kønssædeligheden). Forslaget går ud på, at aldersgrænsen for homoseksuelle forhold sættes til 15 i st. f. 18 år. (se 7/11 73).

30. – Fkt. vedtager ved 3. beh. enst. forsl. om ændr. af folkeskoleloven (se 15/3). Forinden er uden afstemning vedtaget et ændringsforslag. stillet af undervisningsministeren, hvorefter der ikke som oprindelig foreslået kræves tilslutning fra 75, men kun fra 60 pct. af de stemmeberettigede for at hindre nedlæggelse af en skole.

Formanden for folketingets trafikudvalg Gustav Holmberg (V) meddeler, at udvalget ikke kan nå at færdigbehandle forslagene om ratifikation af de dansk-svenske aftaler vedr. en lufthavn på Saltholm og faste forbindelser over Øresund (se 30/1) inden tinget tager sommerferie i midten af juni.

31. – Lovforslaget om forhøjelse af posttaksterne (se 29/1) vedtages ved 3. beh. med 126 stemmer mod 12 (SF og DKP); 16 KF undlader at stemme. Ved 2. beh. 17/5 forkastes ændringsforsl. fra RV og KF om mindre forhøjelser end foreslået for »andre aviser« (Uge- og fagblade og tidskrifter) med 95 stemmer mod 36, og ændringsforsl. fra SF, der støttes af DKP, om helt at undlade at forhøje avisportoen, med 120 stemmer mod 11. Forhøjelserne, der træder i kraft 15/6, for avisportoens vedk. dog først 1/7, anslås at ville give postvæsenet en årlig merindtægt på 233 mkr. Under debatten nævnes fra flere sider, at adskillige fagblade, der udkommer ugentlig. under de nye takster vil kunne nedbringe deres udgifter til porto ved at gå over til at udkomme som dagblade, dvs. mindst 5 gange om ugen.

Fkt. færdigbehandler endvidere forslaget om ophævelse af l. om en særlig afgift ved overdragelse af fast ejendom (se 8/1) der vedtages med 104 stemmer mod 53 (S, SF og DKP). Ved 2. beh. 29/5 har RV og DR stillet ændringsforslag om, at afgiften skal bortfalde pr. 15/5 i st. f. som efter lovforslaget pr. 1/10, men det afvises af finansmin. Anders Andersen, der bl. a. henviser til, at der på finansloven er regnet med, at afgiften for tiden indtil 1/10 vil indbringe 225 mkr. og ændringsforslaget forkastes med 123 stemmer mod 24 (RV, DR og U). Den soc. dem. ordfører Svend Jacobsen erklærer, at S ville have været villig til at afskaffe afgiften mod kompensation i form af skærpelse af kapitalvindingsskatten, men at regeringsforslaget herom (se 15/3) er utilstrækkeligt. Finansministeren afviser, at han skulle have misligholdt aftalen med S, CD og KrF (se 7/2) og siger, at det ikke er hans ansvar, hvis S har lagt mere i aftalen, end den indeholder.

Juni 1974

6. – DR fremsætter forsl. til beslutn. om gennemførelse af en jordreform. Partiet opfordrer regeringen til at gennemføre en lovgivning, hvorefter jordejerne for fremtiden skal indbetale den fulde lejeværdi (jordrente) af deres jord som afgift til staten. Samtidig ophæves alle ejendomsskatter. Skødehaverne får erstatning i form af et tilgodehavendebevis, der i 20 år årligt afkaster et beløb svarende til lejeværdien. Når denne periode er forløbet, aftrappes erstatningen. Overskud foreslås anvendt til nedsættelse af indkomstskatten ved et fradrag, som skal være ens for alle borgere.

7. – Ved afstemningen ved 3. beh. af det soc. dem. forsl. om ophævelse af l. om dødsstraf for visse handlinger begået under krig eller fjendtlig besættelse og om ændr. af militær straffelov (se 6/3) står stemmerne lige med 80 for, 80 imod, og lovforslaget er dermed bortfaldet. For det stemmer 36 S, 7 FP, 8 V (bl. a. justitsmin. Nathalie Lind), 15 RV, 1 CD (Jes Schmidt, Slesvigsk Parti), 2 KrF, 6 DKP, 4 DR og færingen Patursson, imod 6 S, 19 FP, 13 V, 14 KF, 11 CD, 9 SF, 5 KrF, 1 DR, 1 U og grønlænderen Lars Emil Johansen. 3 medlemmer (1 S, 1 RV og 1 CD) und-

lader at stemme, og 16 (4 S, 1 FP, 1 V, 4 RV, 2 KF, 1 CD, 2 SF og grønlænderen Rosing) er fraværende.

Det konservative forsl. om ændr. af l. om radio- og fjernsynsvirksomhed, fremsat af Lembourn (se 12/2) forkastes ved 2. beh. med 56 stemmer (S, RV, SF, DKP, DR og en del af CD) mod 27 (FP, KF, KrF og nogle CD), medens 18 V undlader at stemme.

Efter forelæggelsen af regeringens boligpolitiske oplæg (se 21/5) i boligudvalget er der optaget forhandlinger mellem S, V, RV, KF, CD og KrF, og der er mellem forhandlerne sluttet en aftale, som godkendes af de respektive folketingsgrupper med undtagelse af den socialdemokratiske.

10. – Fkt. færdigbehandler en række lovforslag. Forsl. om ændr. af l. om statens fremskaffelse af jord og udlån til jordbrugsmæssige formål m. m. (se 13/2) vedtages med 82 stemmer mod 38 (SF, DKP, DR og medl. af FP), medens 11 (KF) undlader at stemme, forsl. til l. om tilskud til fremme af regnskabsføring i jordbrugsbedrifter (se 12/3) med 96 stemmer mod de samme 38 som ved det foregående lovforslag, og forsl. om ændr. af l. om tilskud til landøkonomisk konsulentvirksomhed (se 13/3) enstemmigt.

Forsl. om ændr. af retsplejeloven og straffeloven (Forhøjelse af bødeforelægsgrænsen m. v.) (se 29/1) vedtages med 128 stemmer mod 6 (DKP) efter at det ved 2. beh. 7/6 er vedtaget ikke at afskaffe bødeforelægsgrænsen som oprindelig foreslået, men forhøje den fra 600 til 2000 kr.

Lovforslagene om markedsføring og Forbrugerklagenævnet (se 8/3) vedtages med 99 mod 32 hhv. 33 stemmer (FP og KF). Niels Helveg Petersen (RV) undlader at stemme om begge forslagene, Lindholt (FP) om det sidste. Det tilknyttede forsl. om ændr. af retsplejeloven vedr. Sø- og Handelsretten i Kbh. (se 13/3) vedtages med 101 stemmer mod 33.

Forsl. om ændr. af selskabsskatteloven og l. om beskatning ved sammenslutning af aktieselskaber m. v. (Ændr. af beskatningsprocenterne m. v.) (se 7/3) vedtages med 75 stemmer mod 53 (FP, RV, KF og DR). Ved 2. beh. 7/6 er lovforslaget ændret således, at beskatningsprocenten kun forhøjes fra 36 til 37 (og ikke 39), til gengæld afskaffes det hidtidige fradrag inden skatteberegningen på 2½ pct. af aktiekapitalen og for brugsforeningers vedk. 1¼ pct. af formuen. Derimod er et ændringsforsl. om at loven først skal gælde fra 1975–76 og ikke fra 1974–75 blevet forkastet.

Efter et møde mellem statsministeren og Anker Jørgensen genoptages forhandlingerne om en boligpolitisk aftale, og efter nogle indrømmelser til S opnås der forlig, som 11/6 godkendes i de 6 partiers folketingsgrupper, og boligudvalget skriver betænkning, hvori forliget er optaget som bilag.

Aftalen skal gælde for 4 år, og der er enighed om, at det er en rimelig målsætning at søge tilvejebragt ca. 40.000 boliger årligt, heraf 8.000 sociale boliger. Finansieringen af almennyttigt byggeri skal efter 1/4 75 ske ved, at der tilvejebringes en grundkapital på mindst 26 pct. af værdien. Grundkapitalen er rentefri og desuden afdragsfri i indtil 50 år, og den skaffes til veje ved at staten indskyder 10 pct., kommunerne 5 pct., lejerne 3 pct. og Landsbyggefonden mindst 8 pct. Til udviklingskommuner kan der af midlerne på boligministeriets konto for bistand til vækstkommuner stilles lån til rådighed, så de kan bidrage til grundkapitalen uden at komme i likviditetsvanskeligheder. Landsbyggefondens tilskud forudsætter en regulering af huslejen i almennyttigt byggeri opført før 1965. Reguleringen skal finde sted med mindst 35 mkr. pr. 1/4 75 og yderligere 35 mkr. pr. 1/4 76.

Rentesikringsordningen opretholdes, og rentesikring ydes ned til 6 pct. Den aftrappes efter det 4. år.

Til imødegåelse af udlejningsvanskeligheder i almennyttigt byggeri kan der om nødvendigt af statskassen stilles et udlånsbeløb til rådighed for Landsbyggefonden på i alt 35 mkr. ud over de 100 mkr., som stilles til rådighed ifølge forsl. om ændr., af l. om midl., støtte til almennyttigt byggeri, som de 6 partier er enige om at anbefale til vedtagelse. Udgifter til yderligere statslån skal modsvares af besparelser i form af nedsættelse af antallet at støttetilsagn til almennyttigt byggeri.

Med virkn. fra 1/4 75 skal der gennemføres en ændr. af lejelovgivningen hvorved der i ejendomme med mere end 12 lejemål indføres beboerdemokrati og bytteret. Der indføres i princippet uopsigelighed i beboelseslejemål, lejen i erhvervslejemål gøres fri også i de regulerede områder, boliganvis-

ningsreglerne lempes og ophæves helt for ejerlejligheder o. s. v. Den midl. lejelov revideres således at den kun er gældende i de nu regulerede kommuner med over 20.000 indbyggere, og kommunalbestyrelserne kan i disse kommuner med alm. flertal ophæve reguleringen. I kommuner, hvor reguleringen bevares, fastsættes huslejen på grundlag af princippet om omkostningsbestemt leje. Til ydre vedligeholdelse afsættes i ejendomme, der er opført efter 1950, 10 pct. af lejen og i ældre ejendomme 15 pct. Til forbedringer afsættes 1 pct. af ejendomsværdien efter 15. alm vurdering, og i lejen indgår desuden grundejerens kapitalafkast der fastsættes til 6½ pct. det første år og derefter 7 pct. af ejendomsværdien efter 15. alm. vurdering. For nyere og moderniserede ejendomme kan højere kapitalafkast godkendes.

Der nedsættes et hurtigt arbejdende udvalg, hvis opgave skal være at udarbejde forslag til en gradvis afvikling af lejeværdibegrebet og en gradvis begrænsning af fradragsretten for renter af gæld i ejerboliger, således at under- og overskudsbegrebet og dermed ejendomsskemaet bortfalder. Udvalget skal have afsluttet sit arbejde senest 31/1 75, således at den fornødne lovgivning kan gennemføres med virkn. fra 1/4 76. Lejeværdien for 1975 skal beregnes på grundlag af 15. alm. vurdering forhøjet med 15 pct. For huse erhvervet efter 8/12 69 fastsættes lejeværdien til 2 pct. af det forhøjede vurderingsbeløb – for værdier ud over de første 600.000 kr. dog til 5 pct. For huse erhvervet efter 8/12 69 skal procenten være 2¾ pct. For husejere, der er fyldt 67 år, er grundlaget for lejeværdiberegningen dog 2 pct. af den oprindelige 15. alm. vurdering. Såfremt afviklingen af de eksisterende skatteregler mod forventning ikke kan indledes i skatteåret 1976, skal lejeværdien beregnes på grundlag af ejendomsværdien ved 15. alm. vurdering plus 25 pct. og for 1977 plus 35 pct. De hidtidige regler for standardfradrag m. v. skal fortsat være gældende.

11. – Fkt. færdigbehandler flg. lovforslag. Forsl. om ændr. af l. om sygesikring (se 6/2) vedtages med 131 stemmer mod 7, deriblandt 3 RV. Herefter kan der ydes tilskud fra sygesikringen til 4 årl. behandlinger plus røntgenundersøgelse hos autoriserede kiropraktorer uden forudgående lægehenvisning. Et andet forsl. om ændr. af l. om sygesikring vedr. befordringsgodtgørelse og bortfald af statsrefusion (se 8/3) vedtages med 129 stemmer mod 14 (SF og DKP). Forslagene om økonomiske maksimumsgrænser for daginstitutioner m. v. og for alderdomshjem og plejehjem (se 13/3) vedtages ligeledes mod SF's og DKP's stemmer. Endelig vedtages enst. forsl. til beslutn. om ændr. af proriteringen inden for sundhedssektoren, fremsat af Edele Kruchow m. fl. RV 5/2. Således som forslaget er ændret under udvalgsarbejdet, går det ud på, at fkt. opfordrer regeringen til at nedsætte et udvalg med den opgave at tilvejebringe grundlaget for en prioritering inden for sundhedssektoren.

12. – Socialmin. Jacob Sørensen fremsætter forsl. om ændr. af l. om off. sygesikring (Bortfald af sygesikringsgrænsen samt indførelse af nettoafregning m. v.), og boligmin. Johan Philipsen fremsætter forsl. til l. om registrerede arkitekter.

Fkt. færdigbehandler forsl. til l. om erstatn. for atomskader (se 17/1), som vedtages enstemmigt.

Fkt. behandler en indstilling fra udvalget for forretningsordenen (alle uden FP's udvalgsmedlemmer) gående ud på, at fkt. giver sit samtykke til, at der rejses tiltale mod folketingsmand Mogens Glistrup (se 17/5). Under debatten, hvor foruden Glistrup selv bl. a. en række af hans partifæller har ordet, foreslår Lindholdt (FP) en dagsorden, hvorefter fkt. udtaler, at spørgsmålet om ophævelse af Glistrups immunitet ikke er modent til folketingets stillingtagen på nuværende tidspunkt og på det foreliggende grundlag, hvorfor tinget tilbagesender sagen til fornyet udvalgsbehandling. Dagsordensforslaget forkastes ved navneopråb med 133 stemmer mod 27, 1 medlem undlader at stemme, og 18 er fraværende. Af de 27, der stemmer for forslaget, er 24 medlemmer af FP, hertil kommer den uafhængige Birgit Busk og Mølgaard og Poul Westergaard fra DR. Udvalgsflertallets indstilling vedtages derefter ligeledes ved navneopråb med 134 stemmer mod 26, 2 (den ene er Birgit Busk) stemmer ikke, og 17 er fraværende. Også her stemmer Mølgaard og Poul Westergaard sammen med de 24 FP. Blandt ja-stemmerne

er 2 FP, Hans Bjergegaard og Klausen, der begrunder deres stillingtagen med, at de har tillid til, at danske domstole også vil give politiske modstandere en fair behandling.

13. – Arbejdsmin. Johan Philipsen fremsætter forsl. til l. om arbejdsmiljø, som samler og udvider bestemmelserne i de 3 nugældende love om arbejderbeskyttelse og desuden tager sigte på at give bredere rammer for et sikkert og sundt arbejdsmiljø.

Forsl. til l. om social bistand (se 16/1) vedtages ved 3. behandling med 80 stemmer mod 39, medens 27 undlader at stemme. Ved 2. beh. 7/6 er med kneben majoritet vedtaget et ændringsforslag, som udskyder lovens ikrafttræden til 1/4 1976. For udsættelsen stemmer 82 (FP, RV, KF, CD, KrF og DR), imod 81 (S, V, SF og DKP). Det er et hovedprincip i den nye lov, at der skal gennemføres en administrativ forenkling. Henvendelse om enhver form for bistand skal rettes til ét sted, det sociale udvalg i kommunerne. I overensst. hermed nedlægges revalideringscentre og mødrehjælpsinstitutioner som selvstændige institutioner.

Endvidere færdigbehandles forsl. til l. om sygehusvæsnet (se 8/3) der vedtages med 118 stemmer mod 27, forsl. om ændr. af forsk. lovbestemmelser om kommunal og amtskommunal administration (Bekæmpelse af dobbeltadministration) (se 28/2), der vedtages enstemmigt, og forsl. om ændr. af færdselsloven og l. om registreringsafgift af motorkøretøjer m. v. (Hyrekørsel) (se 13/3), der vedtages med 92 stemmer mod 53 (S, SF og DKP). Forsl. om ændr. af postloven, fremsat af Juul-Madsen m. fl. KF 6/3, vedtages med 92 stemmer mod 53 (S, SF og DKP), og forsl. om ændr. af l. om styrelsen af kommunernes skolevæsen og af virksomhed efter l. om fritidsundervisning m. v., fremsat af Ritt Bjerregaard m. fl. S (se 14/2) vedtages enstemmigt. Endelig vedtages forsl. til l. om Ålborg universitetscenter (se 15/3) med 123 stemmer mod 22 (FP).

Ved 3. beh. af forsl. til tillægsbevilling for 1973–74, der vedtages med 145 stemmer mod 6 (DKP) stiller Knud Jespersen (DKP), forsl. til dagsorden, hvorefter flt. opfordrer regeringen til at ophæve bygge- og anlægsstoppet. Forslaget forkastes med 111 stemmer mod 34 (FP, SF, DKP og 2 DR), medens 4 undlader at stemme. Under debatten, der i øvrigt især drejer sig om den økonomiske politik, rejses fra flere sider spørgsmålet om en reaktion fra regeringens side på de politiske forfølgelser i Chile, hvilket giver Glistrup (FP) anl. til at bemærke, at de ikke er valgt til at blande sig i, hvad der sker i Chile eller andre lande. Heroverfor siger statsmin. Hartling, at vi ikke uberørt kan se på, at demokratiske rettigheder og retsbevidsthed trædes under fode, men må have al mulig ret til at reagere herimod. Men det er et ømtåleligt spørgsmål, og man skal passe på, at man ikke af indenrigspolitiske grunde bringer sig selv i en situation, hvor man ikke længere kan yde humanitær hjælp.

14. – Fkt. vedtager ved 3. beh. 11 lovforslag, hvorefter tinget tager ferie til 12/9, da det i en serie møder skal tage stilling til bl. a. regeringens skatte- og besparelsesforslag.

Forslagene om indførelse af bloktilskud (tilskud efter objektive udgiftskriterier) i l. om fritidsundervisning m. v. og l. om folkeskolen (se 14/3) vedtages med 143 hhv. 149 stemmer mod 7 (DKP og Lindholt, FP). Forsl. til l. om kommuners og amtskommuners bidrag til statslige og private skoler og kurser (se 14/3) vedtages med 150 stemmer mod 6 (DKP).

Forsl. om ændr. af ligningsloven (se 9/1) vedtages med 134 stemmer (de 6 partier, der har sluttet boligforliget, samt FP, U og Poul Westergaard, DR) mod 17 (SF, DKP og Flygaard, DR), medens 5 (soc. dem. Auken, Helle Degn og Inge Fischer Møller samt Ib Christensen og Mølgaard, begge DR) undlader at stemme. Herefter skal lejeværdien af parcelhuse for 1974 beregnes efter samme regler som for 1973, og reglerne for befordringsfradrag ændres således, at de første 1100 kr. mod hidtil 700 kr. ikke kan fradrages. Til gengæld bortfalder den hidtidige overgrænse for fradragsberettigede udgifter til befordring.

Forsl. om ændr. af l. om alm. arbejderbeskyttelse (se 21/3) hvorefter bygherren på arbejdspladser med 10 eller flere arbejdere får ansvaret for sikkerhedsarbejdet, vedtages med 129 stemmer mod 27 (FP), mens forsl. om ændr. af l. om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring, fremsat af Aage Frandsen m. fl. SF 19/3, vedtages enstemmigt. Herefter kommer lasteoptagere, eksportchauffører og lønarbejdende fiskere

ind under de samme regler om karensdage som andre arbejdsløshedsforsikrede.

Endelig færdigbehandles 4 boligforslag. Forsl. om ændr. af l. om boligbyggeri og forsl. om ændr. af 1. om midl. regulering af boligforholdene (se 30/1) drejer sig om udskydelse af den lovbestemte revision, men i det sidstnævnte lovforslag er der som led i bestræbelserne for at sikre beskæftigelsen i bygge- og anlægssektoren i overensst. med boligforliget indføjet en bestemmelse, der gør det muligt for ejere af udlejningsejendomme at igangsætte moderniserings-, opretnings- og vedligeholdelsesarbejder ud over det normale i løbet af det kommende efterår. Begge lovforslagene vedtages enst., men 6 (DKP) hhv. 9 (soc. dem. Auken, Helle Degn og Inge Fischer Møller samt DKP) undlader at stemme.

Forsl. om ændr. af l. om boligsikring og forsl. til l. om midl. støtte til almennyttigt boligbyggeri (se 15/3) vedtages, begge med 125 stemmer mod 31 (FP og DR). Under gangen gennem tinget er der i det første af forslagene indføjet regler, der skal hindre misbrug af boligsikringen, ligesom kommunerne har fået bedre muligheder for at gribe ind til fordel for udsanerede. Endvidere skal staten kun refundere kommunerne 40 pct. af udgifterne mod hidtil 60 pct. I forslaget om støtte til almennyttigt byggeri er støtten til boligselskaberne forøget ud over det af boligministeren oprindeligt foreslåede.

15. – 16. – På Det radikale venstres landsmøde vælges den fungerende formand, gårdejer Gunnar Skov Andersen (se 24/1) til formand. Ved den endelige afstemning får han 281 stemmer, medens hans eneste modkandidat, borgmester Wolmer Olsen, Tølløse, får 245. 3 stemmesedler er blanke. Fhv. statsmin. Baunsgaard indleder debatten med at fremlægge en plan for en økonomisk helhedsløsning, hvis første punkt er indkomstpolitik, herunder aftaler om formerne for sikring af lønmodtagernes andel i kapitaltilvæksten. En række talere efterlyser en mere idébetonet radikal politik og kræver nedsættelse af bevillingerne til forsvaret; nogle kritiserer, at Baunsgaard altid taler økonomi. Fhv. kulturmin. K. Helveg Petersen ønsker flere afgørelser ved folkeafstemning.

17. – Økonomi- og handelsmin. Nyboe Andersen udtaler på et tillidsmandsmøde i Venstres Landsorganisation, at det ikke vil komme til at gå ud over skattereformen, hvis en yderligere finanspolitisk stramning skulle blive nødvendig; regeringen vil sætte sin eksistens ind på at sikre en indkomstskattenedsættelse på 10 mia. kr.

18. – Finansmin. Anders Andersen meddeler, at skatteydernes indtægter ved forskudsregistreringen til kildeskat for 1975 automatisk vil blive forhøjet med 35 pct. i forhold til 1973 i alle tilfælde, hvor der ikke indsendes forskudsskema.

20. – Det såkaldte formandsinitiativ, der stod bag ved protestmøderne foran Christiansborg i forbindelse med afgiftsforhøjelserne, har indkaldt til en landskonference 8.–9/10. Her vil man drøfte, hvorledes man kan styrke fagbevægelsen og sikre, at LO fremtræder som klassebevidst, aktiv og handlekraftig fagbevægelse. Endvidere vil man besvare retsforfølgelsen af de arbejdere, der deltog i de politiske strejker, og forberede overenskomstsituationen. LO's fmd. Thomas Nielsen udtaler, at han ser meget alvorligt på formandsinitiativet og betragter det som en splittelsestendens i fagbevægelsen.

21. – Udvalget vedr. samordning af skatter og sociale ydelser (se 23/1 73) har afgivet en betænkning til økonomiministeren. Ifl. betænkningen er ca. 175.000 familier på en eller anden måde berørt af sammenfald af beskatning og aftrapning af indkomstafhængige ydelser. I betænkningen gennemgås en række muligheder for løsning af problemerne.

28. – Regeringen beslutter at ophæve bygge- og anlægsstoppet for kommunale og amtskommunale arbejder fra 15/8.